

هۆرمەتلىك _____ گە:

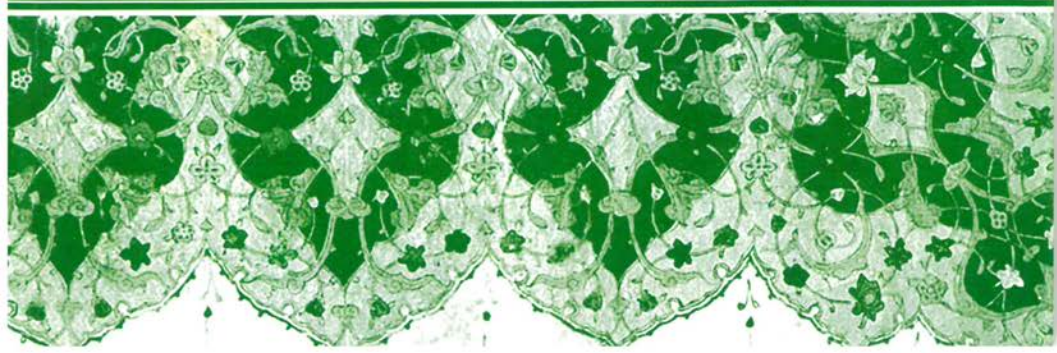
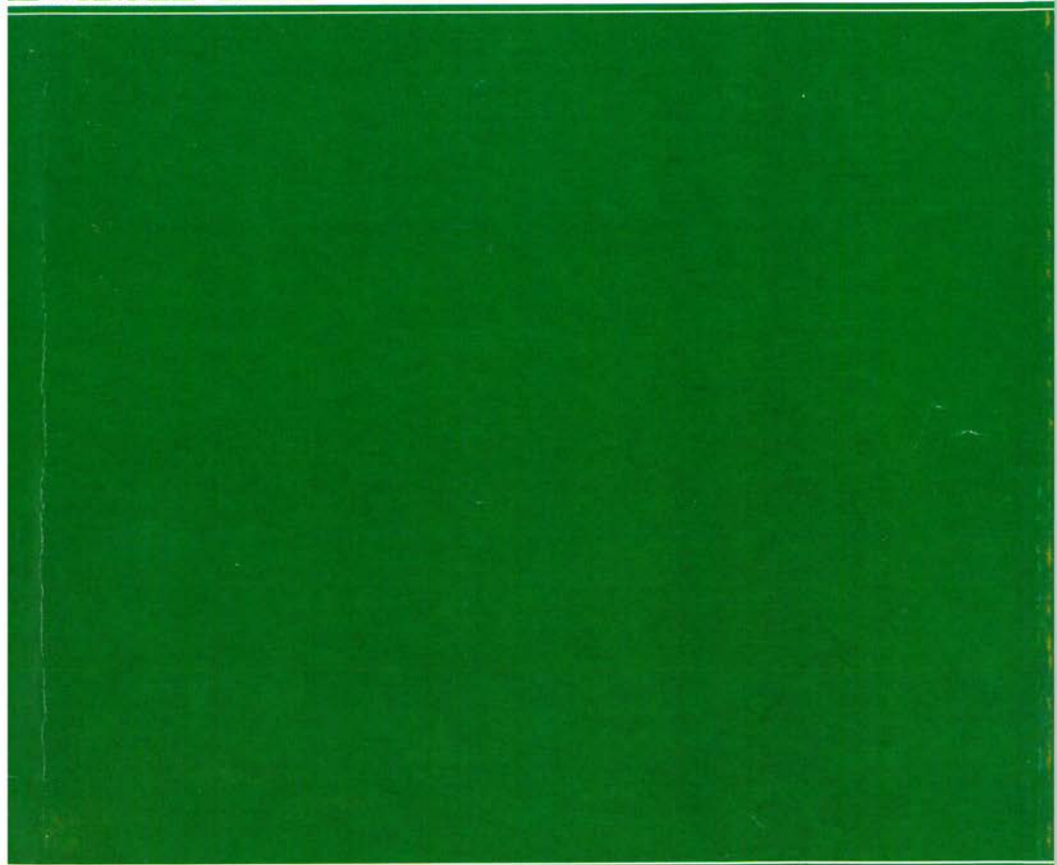
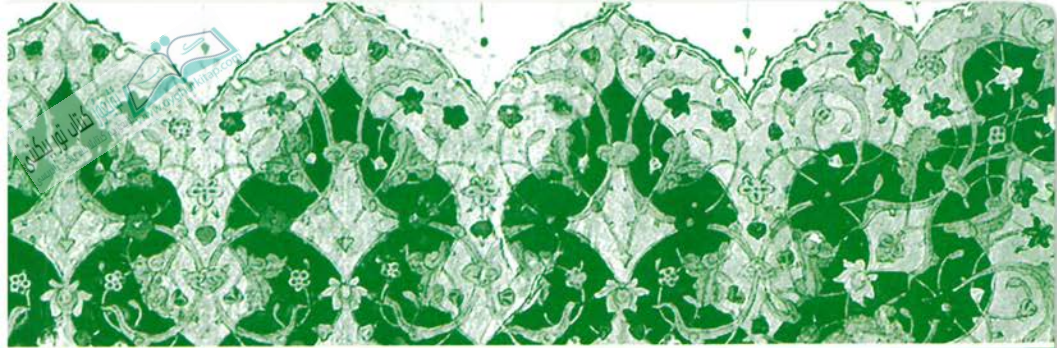

دىن _____

- يىلى - ئاينىڭ - كۈنى

بائىلارغا سوۋغا — 1

1

يۈسۈف خاس ھاجىنىڭ

100 نەسەرەتى

تۈزگۈچى: ئېزىز ئاتاۋۇللا سارتېكىن

ئاشقار ئۇيغۇر نەشرىياتى
شىنجاڭ ئېلېكترون ئۇنۋېرسىتېتى نەشرىياتى

مەجمۇئە ئىسمى: بالىلارغا سوۋغا - 1 (1)
كىتاب ئىسمى: يۈسۈف خاس ھاجىنىڭ 100 نەسھەتى
پىلانلىغۇچى: ئېزىز ئاتاۋۇللا سارتېكىن
تۈزگۈچى: ئېزىز ئاتاۋۇللا سارتېكىن
مەسئۇل مۇھەررىرى: دىلنۇر ئابدۇراخمان
مەسئۇل كوررېكتورى: نۇرئالىيە ئابدۇكېرىم
تەكلىپلىك كوررېكتورى: ئابلىز بەختىيار
مۇقاۋىنى لايىھەلىگۈچى: نۇرمۇھەممەد ئۆمەر ئۇچقۇن
بەت ياسىغۇچى: ئابدۇغېنى ئابباس
نەشرىيات: قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى
شىنجاڭ ئېلىكترىن ئۇن - سىن نەشرىياتى
ئادرېسى: ئۈرۈمچى شەھىرى شىخۇڭ غەربىي يولى 36 - نومۇر
پوچتا نومۇرى: 830000
تارقاقچى: شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسى
زاۋۇت: شىنجاڭ يىبەيفېڭ مەتبەئەچىلىك چەكلىك شىركىتى
فورماتى: 880 × 1230 مىللىمېتىر 1/32
باسما تاۋىقى: 3
نەشرى: 2010 - يىلى 4 - ئاي 1 - نەشرى
بېسىلىشى: 2011 - يىلى 3 - ئاي 1 - قېتىم بېسىلىشى
كىتاب نومۇرى: ISBN 978 - 7 - 5373 - 2010 - 8
ئومۇمىي باھاسى: 120.00 يۈەن (جەمئىي 10 كىتاب)

(باسما ۋە بەت تۈپلەشتە خاتالىق كۆرۈلسە زاۋۇت بىلەن ئالاقىلىشىڭ)

بىلىم بەرگەنلىكى (ئۈچۈن) ئىنسان بۈگۈنكى بۈيۈكلۈككە ئېرىشتى، پاراسەت بەرگەنلىكى (ئۈچۈن) تۈگۈنلەر يېشىلدى. بىد-لىمىنى بۈيۈك، ئىدراكنى ئۇلۇغ (نەرسە) دەپ بىل، بۇ ئىككىسى خىللانغان قۇل (بەندە) نىڭ مەرتىۋىسىنى ئۆستۈرىدۇ. قەيەردە ئىدراك بولسا، ئۇلۇغلۇققا ئېرىشىدۇ. بىلىم كىمدە بولسا، ئۇ بۈيۈكلۈككە ئىگە بولىدۇ. پاراسەتلىك ئۇقالايدۇ، بىلىملىك بىلەلەيدۇ، بىلىملىك ۋە پاراسەتلىكلەر تىلىكىگە يېتىدۇ. بىلىم بىلگەن ئەردىن ھامان كېسەل يىراقلىشىدۇ. بىلىمسىز كىشىلەرنىڭ بارچىسى كېسەلچان بولىدۇ، كېسەلنى داۋالىمىسا كىشى تېزلا ئۆلۈپ كېتىدۇ.

پاراسەت بىر چۆلۈۋوردۇر، ئۇنىڭغا ئېرىشكەن كىشى تۈمەنلىد.

يۈسۈڧ خاس ھاجىبىنىڭ 100 نەسبەتى

گەن ئارزۇسى بولسىمۇ تىلىكىگە يېتەلەيدۇ. پاراسەتنىڭ كىشىگە پايدىسى كۆپ، بىلىم بىلگەندىن كېيىن كىشى ئەزىز بولىدۇ. ھەرقانداق ئىشنى پاراسەت بىلەن ئىشلە، ئېرىشكەن ۋاقتلىرىڭنى بىلىم بىلەن مۇستەھكەملە.

بىلىمسىز، ئېنىقكى قارىغۇدۇر. يۈر، ئەي بىلىمسىز، تېپ-گىشلىك بىلىم ئال. بىلىملىكلەر ناھايىتى ئاز، بىلىمسىزلەر كۆپ، بىلگىنىكى ئىدراكسىزلار كۆپ، ئىدراكلىقلار كەم ئۇچرايدۇ. كىشى بىلەن كىشىنىڭ زور پەرقى بار، بۇ پەرق بىلىمدىلا (كۆرۈنىدۇ). ھەممە ياخشىلىقلار ئىلىمنىڭ پايدىسىدىندۇر. مىسا-لى بىلىم بىلەن كۆككە (مۇ) يول ئېچىلىدۇ. كىشىلەرنىڭ يامىنى

پولات ئابدۇكېرىم غوجا فوتوسى

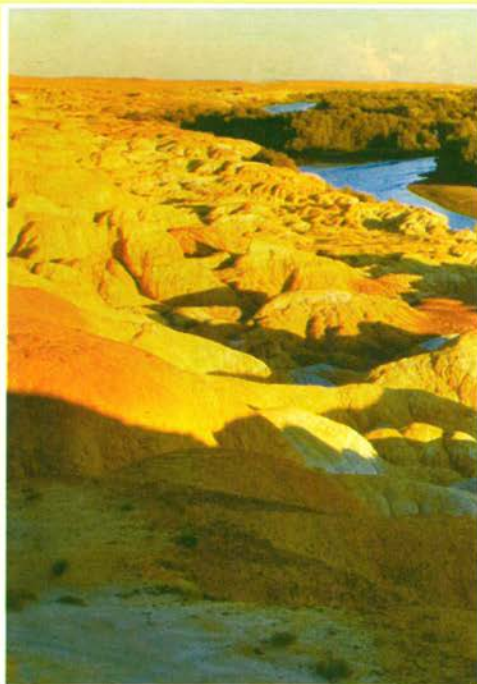

ئەقىل تاپسا تۈزۈلىدۇ، خەلق ئىچىدىكى قالايمىقانچىلىق بىلىم بىلەن بېسىلىدۇ.

بىلىمسىزگە تۆردىن ئورۇن تەگسە، قارىغىنىكى، تۆر پەگاھ، پەگاھ بولسا تۆر ھېسابلىنىدۇ. ئەگەر داناغا پەگاھدىن ئورۇن تەگسە، بۇ پەگاھ تۆردىنمۇ يۇقىرى بولىدۇ. بۇنچىلىك قەدىر - قىممەتنىڭ ھەممىسى بىلىم ئۈچۈندۇر.

پاراسەت — قاراڭغۇ تۈندىكى مەشەلگە ئوخشىشىدۇ، بىلىم — يورۇقلۇق (بولۇپ) سېنى يورۇتىدۇ. كىشى پاراسەت بىلەن ئۆر - لەپ، بىلىم بىلەن يۈكسىلىدۇ. بۇ ئىككىسى بىلەن ئەر قەدىر - قىممەت تاپىدۇ.

دانا سۆزلىگەن مۇنۇ تۆت نەرسىنىڭ ئازلىقىنى ئاز دەپ سانما، بۇ تۆتنىڭ بىرى ئوت، بىرى ياۋدۇر، ئۈچىنچىسى تەرىكىلىكنىڭ كۈشەندىسى بولغان كېسەلدۇر. بۇلاردىن ئاخىرقى بىرى بىلىمدۇر. بۇ تۆت نەرسە نى سەل چاغلما، قىممىتى يۈكسەكتۇر.

يۈسۈف خاس ھاجىنىڭ 100 نەسەھەتى

بىلىم بىر بايلىقتۇركى، (ئۇ زادى) كەمبەغەللەشمەيدۇ، ئوغ-
 رى، ھىيلىگەرلەرمۇ ئوغرىلاپ ئالالمايدۇ.

ئەقىل - ئىدراك ساڭا ياخشى ۋە ئىشەنچلىك ئاداڭتۇر. بىلىم
 ناھايىتى مېھرىبان قېرىنداشتۇر. بىلىمسىزگە بىلگىنى ۋە قە-
 لمقى دۈشمەندۇر، باشقىسى بولمىغاندىمۇ، بۇ ئىككى جېدەل يې-
 تەرلىكتۇر.

ئىدراكلىق كىشى ئۈچۈن ئىدراكنىڭ ئۆزى چىن دوستتۇر،
 بىلىمسىز كىشىگە ناملا يېتەرلىك ھاقارەتتۇر. بىلىملىككە بى-
 لىمى يېتەرلىك كىيىم - كېچەك، يېمەك - ئىچمەكتۇر، بىلىم-

قەيسەر ھېسامىدىن سىزغان

سىزگە ئۆز قىلمىشى ياۋۇز قولداشتۇر.

تىل بىلىم، ئەقىل - پاراسەتكە تىلماچتۇر، بۇ راۋان تىلنى كىشىنى يورۇتقۇچى (دەپ) بىل.

تىل كىشىنىڭ قەدرىنى ئاشۇرىدۇ، (ئۇنىڭ بىلەن) كىشى بەختكە ئېرىشىدۇ.

تىل كىشىنى خورلاپ قويدۇ، (ئۇنىڭ بىلەن) ئەرتىڭ بېشى كېتىدۇ.

تىل (گويا) ئىشىكتە ياتقان ئارسلاندۇر. ئەي ئۆي ئىگىسى، ئېھتىيات قىل، بېشىڭنى يەيدۇ.

تىل (ئازابى) دىن قىينالغان كىشى نېمە دەيدۇ، ئاڭلا، بۇ سۆزگە ئەمەل قىلىپ، (ئۇنى) ئۆزۈڭگە ھەمراھ قىل: رەببى، تىل ماڭا قانچىلىك كۆپ جاپا چەكتۈردى، بېشىمنى كەسكۈزمەسلىك ئۈچۈن، تىلمنى كېسەي.

سۆزۈڭگە ئېھتىيات قىل، بېشىڭ كەتمىسۇن؛ تىلىڭنى كۆ - زەتكىن، چىشىڭ سۇنمىسۇن.

سەن ئۆزۈڭگە ئېسەنلىك تىلسەڭ، تىلىڭدىن يارامسىز سۆز - لەرنى چىقارما.

سۆزنى بىلىپ سۆزلىسەڭ بىلىمگە ياتىدۇ، بىلىمسىزنىڭ سۆزى ئۆزىنىڭ بېشىنى يەيدۇ.

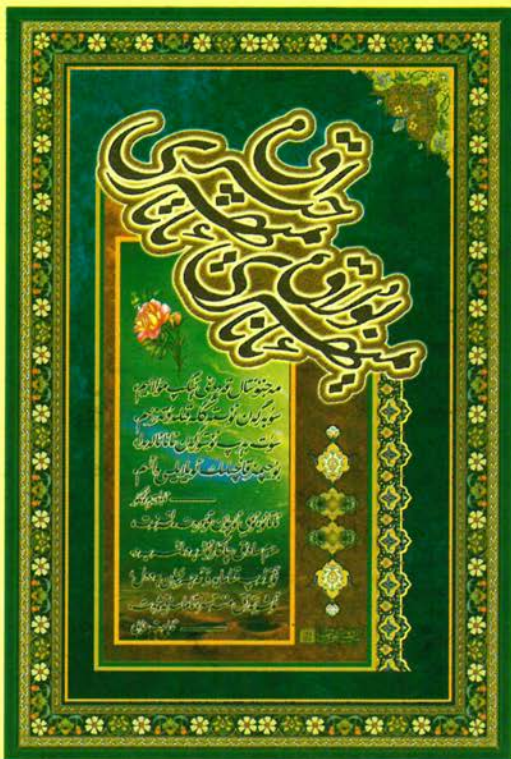
كۆپ سۆزلىمە، زۆرۈر بولغاندا ئاز سۆزلە، تۈمەن سۆزنىڭ تۈگۈنىنى بىرلا سۆز بىلەن يەش. كۆپ سۆزلىسە، قۇرۇق گەپ ساتتى دېيىشىدۇ. ئەگەر سۆزلە-مىسە، كېكەچ ئىكەن دەيدۇ. شۇنداق ئىكەن، ئۈستىلىق بىلەن ئىش قىل، ئۈستىلىق بىلەن قىلىنغان ئىش كىشىنى يۇقىرى كۆتۈرىدۇ.

تىلىڭنى قاتتىق

ساقلا، بېشىڭ ساقلا-نىدۇ؛ سۆزۈڭنى قىس-قارتقىن، يېشىڭ ئۇ-زىرايدۇ. تىلىنىڭ كۆپ پايدىسى بار، زىيىنىد-مۇ نۇرغۇن. تىل بە-زىدە ماختىلىدۇ، بە-زىدە مەڭ تۈرلۈك سۆكۈش (ئالىدۇ).

سۆزنى بىلىپ

سۆزلە، سۆزۈڭ كۆز-سىز قارىغۇغا كۆز بولسۇن. تۇغۇلغان (ئادەم) ئۆلىدۇ، سۆزى

بەلگە بولۇپ قالىدۇ. سۆزۈڭنى ياخشى سۆزلە، ئۆزۈڭ ئۆلمەيسەن.

ئىككى نەرسە بىلەن ئادەم قېرىمايدۇ: بىرى، ياخشى ھەرد - كەت، بىرى، ياخشى سۆز. ئادەم تۇغۇلىدۇ، ئۆلىدۇ، باققىنىكى ئۇ - نىڭ سۆزى قالىدۇ، ئىنسان ئۆزى كەتسىمۇ، نامى قالىدۇ. سەن ئۆلمەيدىغان بىر ھايات تىلىسەڭ، خۇلق - مەجەزىڭ بىلەن سۆزۈڭنى ياخشى قىل. كىشىدىن - كىشىگە (قالدىغان) مىراس سۆزدۇر، ۋەسىيەت قىلىنغان سۆزنى ئېسىڭدە تۇتساڭ پايدىسى كۆپتۇر.

دېققەت قىل، سۆزۈڭ خاتا بولسا، ساڭا زىيان - زەخمەت يېتىدۇ. خەقنىڭ تىلى يامان، ئۇ گېپىڭنى قىلىدۇ، كىشىلەرنىڭ قىلىقى ھەسەتخور، گۆشۈڭنى يەيدۇ. سۆز - تۆگە بۇرئىدەك چۈ -

ئەسقىر تۇردى سىزغان

يۈسۈف خاس ھاجىنىڭ 100 نەسەھەتى

لۈكلۈك (نەرسكى)، تۆگىنى قاياققا يېتىلسە، (شۇ ياققا) كېتەدۇ.

ھەممە سۆزۈڭنى بىلىم بىلەن سۆزلە، ھەممە كىشى بىلىم بىلەن بۈيۈك بولىدۇ.

بىلىملىك (كىشى) بىلىمنى تىل بىلەن بايان قىلمىسا، ئۇنىڭ بىلىمى يىللاپ ياتسىمۇ (ئەتراپنى) يورۇتالمايدۇ.

بىلگىنكى، ئىدراك تەسەۋۋۇر قىلدۇرۇپ، بىلىم بىلدۈرىدۇ، بىۋاپا دۇنيانىڭ قىلىقىنى ساڭا ئۇقتۇرىدۇ. بۇ تۇراقسىز بىۋاپا، قېرى دۇنيانىڭ مەجەزى قىزغا ئوخشايدۇ، سەپسالساڭ، يېشى

پولات ئابدۇكېرىم غوجا فوتوسى

چوڭدۇر. بەزى قىلمىقى قىزنىڭكىدەك، خۇلقى چىرايلىق، ئاشىق قىلىدۇيۇ، تۇتاي دېسەڭ، قولىنى بەرمەيدۇ. سۆيگەننى سۆيمەيدۇ، كېيىكتەك قاچىدۇ، قاچقانغا يېپىشىدۇ، ئايغىنى قۇچاقلايدۇ. بەزىدە قارىساڭ، بېزىنىپ ئىزىڭدىن يۈگۈرىدۇ، بەزىدە كۆرمىگەندەك (بېشىنى) يەرگە سالدۇ. بەزىدە باقساڭ، يەنە تېزلا يۈزىنى ئۆرۈيدۇ، قانچە تۇتاي دېسەڭمۇ نازلىنىپ تۇتۇق بەرمەيدۇ. (ئۇ) كۆپلىگەن بەگلەرنى قېرىتتىيۇ، ئۆزى قېرىمدى، تالاي بەگنى (بېشىدىن) كەچۈردى، سۆزى تۈگمىدى.

ئەل ئۈچۈن ياردەمچى (ۋە) يۆلەنچۈك (بولالغۇدەك)، ئەقىل - ئىدراكلىق، دانىشمەن ئەل باشقۇر - غۇچىلار كېرەك. بارلىق ئىشلارنى بىلىدىغان بىر ياردەمچى كېرەككى، ئىشنى بىلىپ ئىشلىسە كىشى تە - لىكىگە يېتىدۇ. ياردەمچىلەر كۆپ بولسا، بەگ جاپا چەكمەيدۇ، ئۇنىڭ ئىشى ئوبدان يۈرىشىدۇ، قانۇن بۇ - زۇلمايدۇ. بىلگىنىكى، ھەرقانداق ئىشتا ياردەمچى كېرەك، بولۇپمۇ بەگلىك ئىشىغا تېخىمۇ كۆپ بولۇ - شى كېرەك.

راھەت تىلىسەڭ، قوشۇلۇپ جا - پامۇ كېلىدۇ، شادلىق تىلىسەڭ، بىرلىكتە قايغۇمۇ تېگىدۇ. كىشى

يۈسۈف خاس ھاجىنىڭ 100 نەسبەتى

قانچە يۈكسەلسە، باش ئاغرىقىمۇ كۆپىيىدۇ، بېشىڭ قانچە چو -
ڭايسا، شۇنچە چوڭ بۆك كىيسەن.

ھوشيارلىق، ئېھتىياتنى ئەرلەر ماختايدۇ، (چۈنكى) بخۇدلۇق بىلەن تۈمەنلىگەن ئەرلەر جېنىدىن ئايرىلدى. ھەرقانداق ئىشتا بخۇدلۇق قىلماي، ئېھتىيات قىل، مۇشۇنداق ئېھتىياتچانلىق بىلەن ئىككى دۇنيانى ئارزۇ قىل. ئەي جاھان باشقۇرغۇچى، ئەل - نى (سورماق) تىلسەڭ، ئېھتىياتچان بول، ئېھتىياتچانلىق شە - رىئەتنىڭمۇ تەلىپىدۇر. بخۇد كىشى كۆز يۈمۈپ، غەپلەتتە ئۇخلايدۇ. ئەي قۇدرەتلىك! بخۇد بولما، ھوشيار بولغىن.

تونۇش - بىلىشى بولمىغان كىشى يات كىشىلەر ئىچىگە يال - غۇز كىرىپ قالسا، ئىنتايىن قىيىن بولىدۇ. يېڭى كەلگەن كى - شىنىڭ تونۇشى بولمىسا، داۋاملىق موھتاجلىق ئىچىدە تۇرسا، بەك ئېغىر بولىدۇ. تونۇش - بىلىشى يوق كىشىلەر قارىغۇغا ئوخشايدۇ، قارىغۇ يولدىن ئاداشسا، ئۇنى سۆكەسلىك كېرەك.

ئەگەر كىشى كېلىپ باقمىغان ئەلگە كەلسە، ئەر كىشىمۇ كېلىدۇ. دەك (تارتىنچاق) بولۇپ تىلى تۇتۇلىدۇ. يات يەردىن كەلگەنلەرگە يار - بۆلەك بول، يېمەك - ئىچمەك بەر، مۇساپىرلارنى قەدىرلە، ئەي دانا ئالىم. ياتلارنى قەدىرلىسە، ئەر يۈزى يورۇق بولىدۇ، مۇ. ساپىرلارغا ياخشى قارىسا، شۆھرىتى تارقىلىدۇ. كىشىگە ھەر - قانداق يەردە تونۇش - بىلىش كېرەك. ھەرقانداق ئىشلار تو - نۇشلار ئارقىلىق قىلىنىدۇ.

دىلىڭ كىمنى سۆيسە، (ئۇنىڭ) نۇقسانى پەزىلەتكە ئايلىنىدۇ. بارلىق تەتۈر ئىشلىرى ئوڭ، كەم يېرى تولۇق (كۆرۈنىدۇ). دىلىڭ كىمنى سۆيسە، ئۇنىڭ ھەممە نەرسىسى سۆيۈملۈك بولىدۇ، (ئۇ) كۆرەر كۆزۈڭگە ئۇرسىمۇ كۆرۈنمەيدۇ.

كىمنىڭ دۆلىتى يۇقىرى كۆتۈرۈلىدىكەن، (ئۇ) خەلققە ياخشى قانۇنلارنى يۈرگۈزۈشى كېرەك. كىمكى خەلققە ھاكىمىيەت يۈر - گۈزسە، قىلىقى كۆركەم، مەجەزى تەمكىن بولۇشى لازىم. كىم - نىڭ خەلق ئىچىدە گېپى ئاقىدىكەن، (ئۇنىڭ) تىلى - سۆزى شېرىن، ئۆزى مۇلايىم بولۇشى لازىم. دۆلەت دېگەن ئۆزگىرىشچان نەرسە، تۈزەيدۇ ھەم بۇزىدۇ، (ئۇ) شۇنچىلىك تۇراقسىزكى، تېز كېلىدۇ ۋە تېزلا (كېتىدۇ). بەخت - ئامەتكە ئىشەنمە، مۇمكىنقە - دەر ياخشىلىق قىل، بىلگىنىكى، بەخت بۈگۈنى بۇ يەردە بولسا، ئەتىسىلا ئۇ يەردە بولىدۇ. ئەي، بەخت تىلىگۈچى، بەخت ئۈچۈن مەغرۇرلىنىپ كەتمە، كەلگەن بەخت (ئاخىر) كېتىپ قالىدۇ. ئەي دۆلەتمەن، (داۋاملىق) مۇشۇ دۆلىتىڭ بىلەن تۇراي دېسەڭ، ياخ - شىلىق قىلىپ تۇرغىن. ساڭا ئۇلۇغلۇق نېسىپ بولۇپ، بەگلىك -

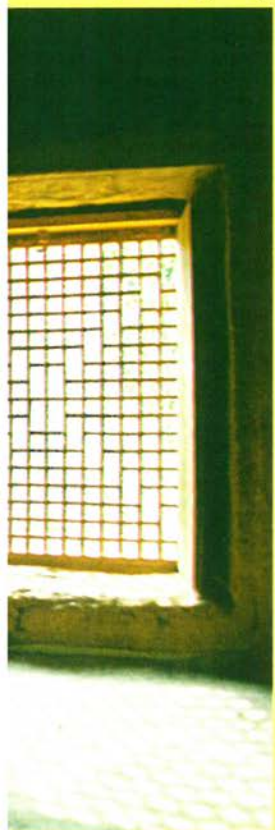

يۈسۈڧ خاس ھاجىنىڭ 100 نەسەھەتى

ساڭ، ئىشەنگىنىكى، قايتا كېتىدۇ. بەختىيار كىشى ئېھتىياتكار بولۇشى لازىم، بارلىق ئالايىق ئىشلاردىن يىراقلىشىشى كېرەك. ئۆزى پاك بولۇشى، توغرا يولدا مېڭىشى لازىم، بۇنىڭ بېغى مۇ- شۇنداق، بۇنى بىلىش كېرەك.

غەزەپلەنگەن چاغدا بەگلەر ئوت ۋە زەھەر بولىدۇ. ئەگەر بەگ- لەر قەھەرگە كېلىپ، غەزەپلىك بولغان بولسا، ئۇنىڭغا يېقىن تۇرما، ئەي خۇش پىئىل (كىشى). بەگلەر غەزىپى كېلىپ قەھەر- لەنگەن بولسا، ئۇنىڭدىن يىراق تۇر، زىيىنى تې- گىدۇ. بۇنىڭغا تەقلىدەن مۇنداق بىر سۆز كەل- دى، (بۇنى) ئېسىڭدە تۇت، ئۆزۈڭنى ياخشى كۆ- زەت: «قەھرى كەلگەن چاغدا بەگلەرگە يېقىن بارما، يېقىن بارىدىكەنەنەن، قەدىرسىز بولۇشۇڭ ئېنىق. قارا، بەگلەر (گويا) ئارسلانغا ئوخشايدۇ، قەھرى كەلسە، باش كېسىدۇ، ئەي بىلىمى روشەن (كىشى).»

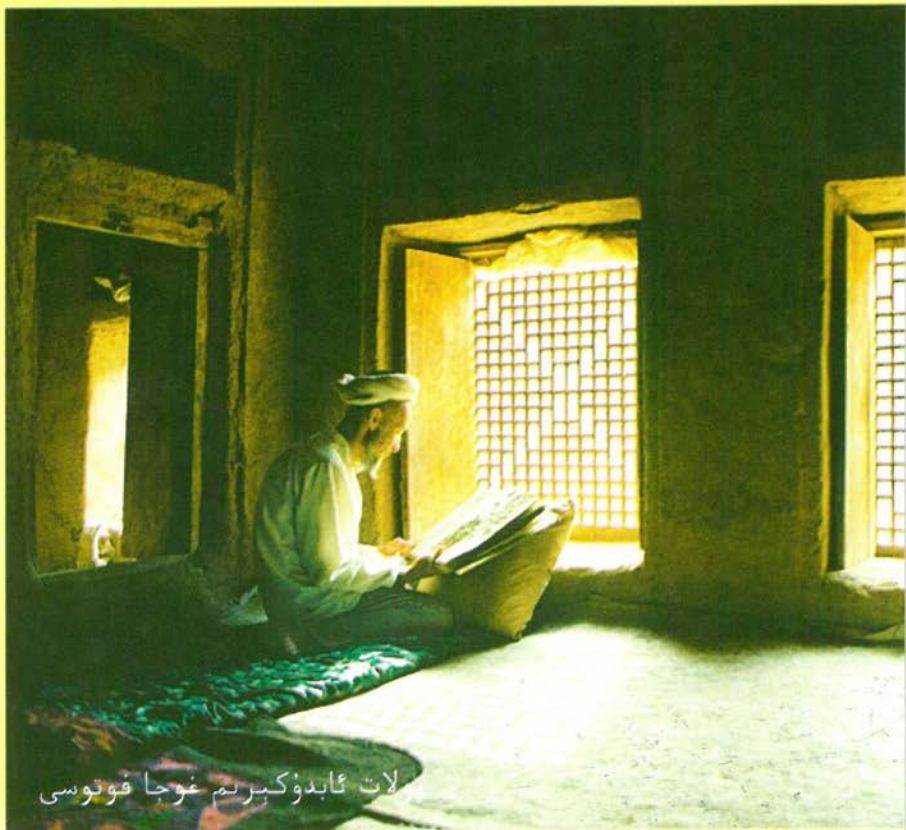
ئەگەر خىزمەتكار بېگىگە خىزمەت قىلىد- كەن، بەگلەرنى رازى قىلىش يولىنى قاتتىق تۈ- تۈشى كېرەك. بەگلەر رايى بويىچە خىزمەت قىل، خىزمىتىڭدىن بەگ رازى بولسا، (بەخت) ئىش- كىنى ئاچىدۇ. خىزمەتچى خىزمەت قىلىشنى بىلسە، تۆرگە چىقىدۇ، خىزمەت قىلىشنى بىل- مەسە، تۆردىن پەگاغا چۈشىدۇ. خىزمەتچى قولى

بېگىنى ناھايىتى سۆيۈندۈرسە، بۇ قۇل ئۈچۈن قەدىر - قىممەت -
نىڭ يولى ئېچىلىدۇ.

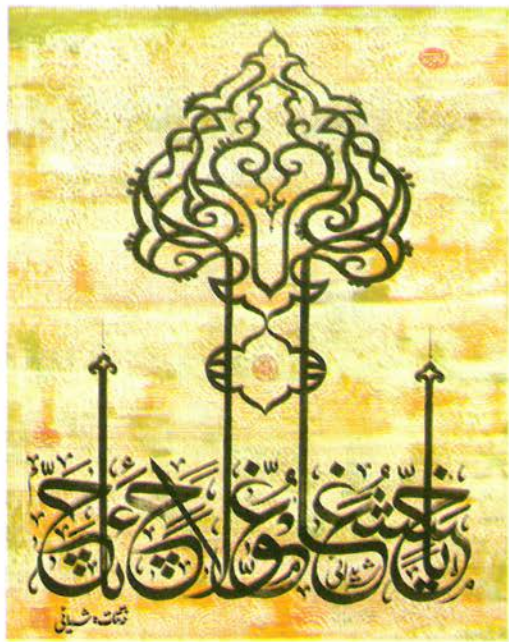
ياخشىنىڭ مەجەز - قىلىقى پايدىلىق بولىدۇ، خەلققە مەنپە -
ئەتى تېگىدۇ. خەلققە ھەمىشە كۆپ ياخشىلىق قىلىدۇ، كىشىدىن
شۆھرەت (تىلىمەيدۇ)، مىننەت قىلمايدۇ. ئۆز پايدىسىنى كۆزلى -
مەي، كىشىلەرگە پايدا كەلتۈرىدۇ، بۇ پايدىسى ئۈچۈن بەدەل تەلەپ
قىلمايدۇ.

لات ئابدۇكېرىم غوجا فوتوسى

توغرا ئەرنىڭ تىلى بىلەن دىلى ۋە سۆزى بىردەك بولىدۇ. ئىچى تېشىدەك ۋە تېشى ئىچىدەك (بولدۇ)، چىن ۋە توغرا كىشى ئەنە شۇنداق بولىدۇ. يۈرىكىنى ئاللىقىغا ئېلىپ ئىنسانلار ئال-دىدا ئۇيالماستىن يۈرەلەيدىغان بولسۇن. بەختلىك (بولۇپ)، يۈكسىلىش ئۈچۈن كىشىگە توغرىلىق زۆرۈر، ئىشەنگىنىكى، توغ-رىلىق كىشىلىكىنىڭ نامدۇر. ئادەم قىس ئەمەس، (بەلكى) كى-شىلىك قىستۇر، ئىنسانلار ئاز ئەمەس، (بەلكى) توغرىلىق ئاز-دۇر.

مېڭىپ يۈرگەن ئىنسان ناھايىتى كۆپتۇر، توغرا، چىن ۋە ھەق ئادەم مەن ئۈچۈن ناھايىتى ئىزىز. كىشى قەدىرلىك ئەمەس، (بەلكى) كىشىلىك قە-دىرلىكتۇر. ئەقىل - ئىدراك توغرا، چىن كىشىلەرنىلا ماختايد-دۇ.

ياخشىلار ئىككى تۈرلۈك بولىدۇ: بۇنىڭ بىرى، ھەقىقىي ھالدا ياخشىلىق يولىنى تۇ-تىدۇ. بىرى، ئاندىن تۇغۇلۇپلا ياخشى بو-لىدۇ، ئۇ توغرا ۋە

چۈن) مەشئەلگە ئېرىشىدۇ. قارا، يەنە بىر سەۋەب شۇكى، ياخشى بىلەن يامان يېقىنلىشىش تۈپەيلىدىن يولنى توغرىلىۋالىدۇ. بېگى ياخشى بولسا، بارچە خەلق تەرتىپلىك، قىللىقلىرى ياخشى، خۇي - پەيلى گۈزەل بولىدۇ. بەگلەر ياخشى كىشىنى ئۆزىگە يېقىن تۇتسا، يامانلارمۇ ياخشى ئىش قىلىدىغان بولىدۇ. يامانلار بەگلەرگە يېقىن بولسا، ئەلدە يامانلارنىڭ قولى ئۆزىراپ كېتىدۇ. يامانلار باش كۆتۈرسە، ياخشىلار يوقىلىدۇ، ياخشىلار ھۆكۈمران بولسا، يامانلار (ئارىدىن) كېتىدۇ. ئەگەر بەگلەر بەخت بەلگىسى سۈپىتىدە ياخشى بولىدىكەن، پۈتۈن خەلقىمۇ، شۈبھىسىز ياخشى بولىدۇ. (ئەگەر) بەگلەر (ئۆزى) يامان بولمىسىلا، ئۇ ئەلدە يامانلارنىڭ يۈزىدە شادلىق جىلۋە قىلمايدۇ. بەگلەر بېگى بىر ياخشى قانۇن تۇرغۇزغانكى، يامان ئۈچۈن ئەڭ ياخشى چارە جازا ۋە

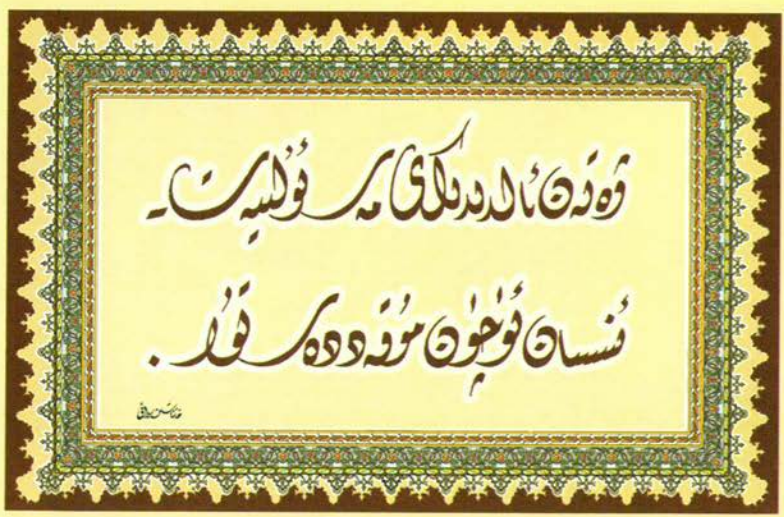

يۈسۈڧ خاس ھاجىبىنىڭ 100 نەسبەتى

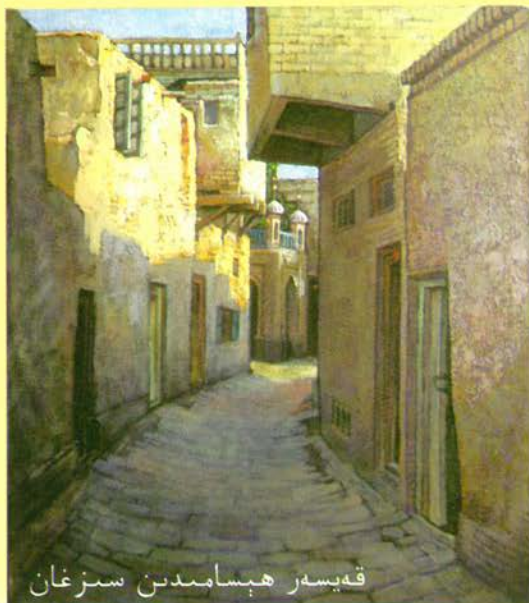
زىنداندۇر. ئەگەر خەلقنىڭ باشچىسى ياخشى بولسا، ئۇنىڭ بارلىق خىزمەتچىلىرى ياخشى بولىدۇ. ئەگەر بەگلەرنىڭ ئۆزلىرى ياخشى بولسا، پۈتۈن خەلقى بېيىدۇ، دۇنيا تۈزۈلىدۇ.

ياخشىلىق ئېسىل نەرسىدۇر، ئېسىل نەرسىنى دائىم ئېسىل كىشىلەر خالايدۇ. قايسى نەرسە ئېسىل، نادىر ۋە قەدىرلىك بولسا، ئۇنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش بارچە كىشىگە ئېغىر چۈشىدۇ. يامانلىق ۋە ئۇنى قىلغۇچىلار قەدىرسىزدۇر. ياۋۇز ئىشىمۇ قەدىرسىزدۇر، (ئۇ) يامانلىققا ئېلىپ بارىدۇ. قانداق نەرسە قەدىرسىز بولسا، يەردە ياتىدۇ، تاۋار - دۇردۇن قىممەتلىك بولغاچقا، تۆردە تۇرىدۇ. ياخشىلىق يۇقىرىغا چىقىشتەك ئېغىر ئىشتۇر، يامانلىق تۆۋەنگە چۈشۈشتەك، ئېرىشمەك ئاساندىر. قارا، ئەقىل بۇنىڭغا تەقلىدەن بىر سۆز ئېيتقانكى، ئەقىللىقنىڭ سۆزىگە ئەمەل قىلسا، پايدىسى كۆپتۇر.

ياخشىلىق يۇقىرىغا چىقىشتەك ئىش، ھەممە كىشى چىقالمايدۇ. بۇ ئىشنى قىلمەن دەپمۇ ھەممە ئىنسان قىلالمايدۇ. قەدىر-لىك بولغان ھەرقانداق نەرسىنى بېجىرىش ئېغىرغا چۈشىدۇ، بەلىمىسىز ۋە نادانلار بۇنى (ئادا) قىلالمايدۇ.

ياخشىلىق دائىم ماختىلىدۇ، يامانلار (بولسا) ئۇنىڭدىن قۇرسۇر تاپماقچى بولىدۇ. كىشىلەرگە دائىم يېقىنلىق قىلغۇچى ئەرمۇ، ئەگەر يامانلار بولمىسا، ياخشى ئىش قىلالمايدۇ. يامانلار خورلانغانلىقى ۋە كەمىستلىگەنلىكى ئۈچۈن، ياخشىلارغا كۈن بەرمەيدۇ، ياراتماي يۈرىدۇ. كىم ياخشىلىقنى خالىسا ياخشىلىق قىلىدۇ، خورلاش ۋە كەمىستلىشكە پىسەنت قىلمايدۇ. كىمكى بۈگۈنكى شادلىقنىلا تىلىسە، ئۇ يامانلىق قىلىدۇ، كېيىن قايدۇرغۇرىدۇ. ياخشىلىق

تىلىگۈچى نېمە دەيدۇ، ئاڭلا، دائىم ياخشىلىق قىل، (ياخشىلىقنى) ئۆزۈڭگە ھەمراھ قىل: ياخشىلىقنىڭ بۈگۈن ساڭا ھېچ زىيىنى يوقتۇر، بۈگۈن ئىشەنگىنىكى، كېيىن ئۇنىڭ پايدىسى بولىدۇ. يامانلىق بۈگۈن پايدى-

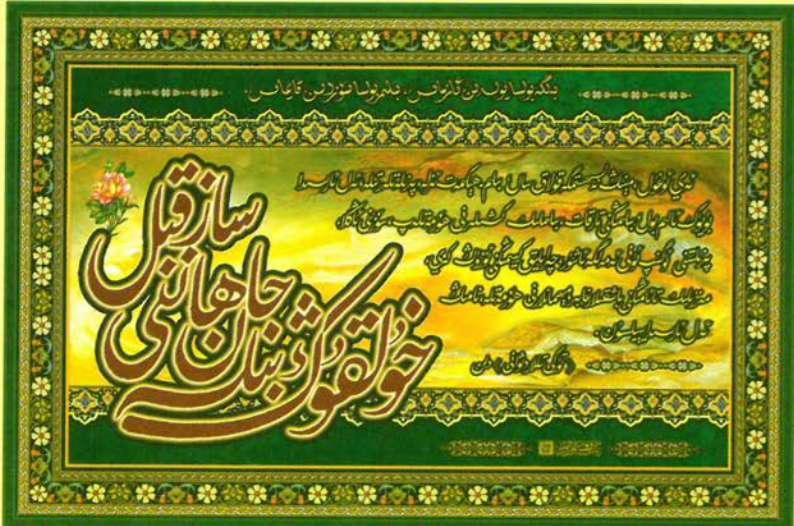
قەيسەر ھېسامىدىن سىزغان

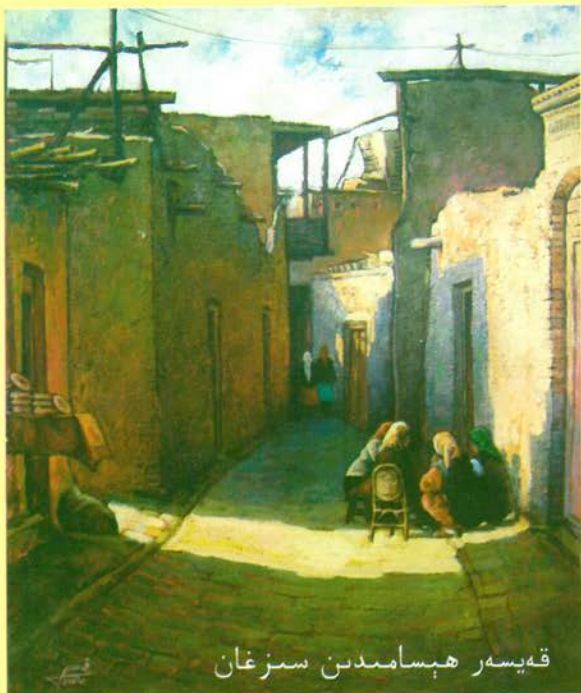
يۈسۈف خاس ھاجىنىڭ 100 نەسەھەتى

دىلىق (تەك) كۆرۈنسىمۇ، ئۇ ئەتە زىيان كەلتۈرىدۇ، بۇنى پاراسەت بىلەن ئۇققىن. ياخشىلىق ئوڭ بولسا، يامانلىق سولدۇر، سو- لۇڭدا دوزاخ، ئوڭ تەرىپىڭدە جەننەت بار. يامانلار بۈگۈن قانچە- لىك ھۇزۇرلانسىمۇ، ئەتىكى كۈندە ئۆكۈنچ بىلەن ئازاب چېكىدۇ. ياخشى كىشى قانچىلىك خار بولسىمۇ، ئەتە ئۇ يەردە ئۆكۈنمەيدۇ، ئىش ئوڭۇشلۇق بولىدۇ.

ئاتالغان يامانلار ئاخىر قاتتىق پۇشايمان قىلىدۇ. يامانلىق قىلسا، يامانلىقنىڭ جاۋابى ئۆكۈنچ بولىدۇ، قولۇڭدىن كەلسە يا- مانغا ياخشىلىق قىل. يامان كىشىلەرنى قانداقمۇ ماختاي، نې- مىشقىمۇ يامان ئىشنى ئارزۇ قىلاي؟ ئەسكىلىك، پەسكەشلىك، جاھىللىقنىڭ ھەممىسى يامانلارنىڭ قىلىق - ئادىتىدۇر، ئەي ئۇلۇغ (كىشى) بالا، ئازاب، مۇشەققەت ۋە ئۆكۈنچلىك كۆز يېشى - يامانلىق ئۈچۈن بېرىلگەن جاۋاب، ئەي يىگىت. قارا، بۇ ياخشى كىشىلەرنى قانداقمۇ سۆيمەي، بۇ ياخشى ئىشلارنى قانداقمۇ ماخ-

قەيسەر ھېسامدىن سىزغان

تىماي؟ سېخىد -
لىق، ئادەمگەر -
چىلىك، مەنپە -
ئەت ۋە ياخشىد -
لىق، ئېنىقكى،
ياخشى كىشىد -
لەردىن كېلىدۇ.
ياخشى كىشى
دوستلار ئىچىد -
دىكى ئەڭ ئەۋ -
زىلىدۇر، ياخشى
ئىش ئىشلارنىڭ
ئەڭ ئەۋزىلىدۇر.
دوستۇڭ ياخشى
بولسا، نېمە خا -

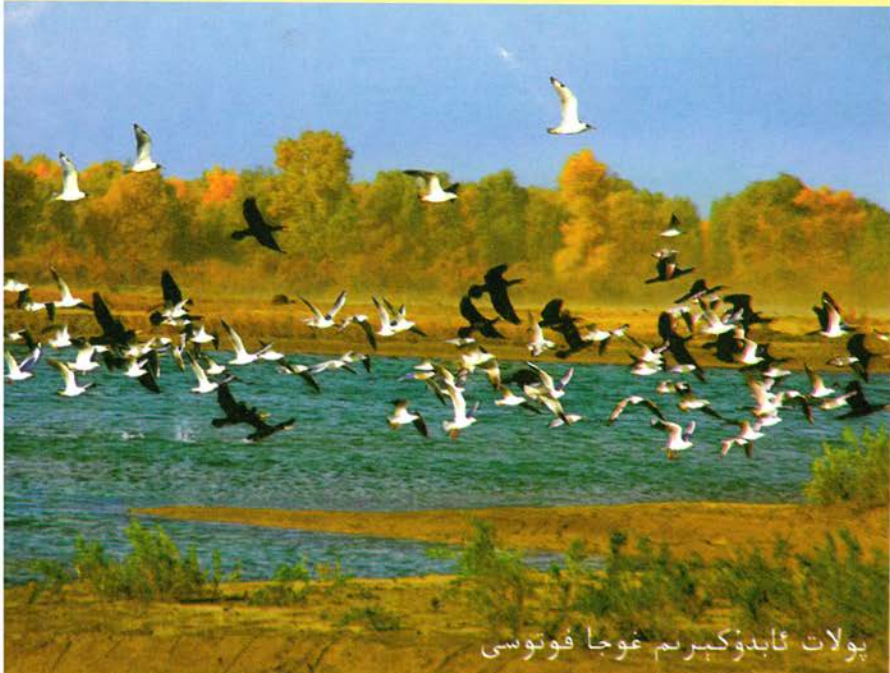
لىساڭ قىلالايسەن، (ياخشى) يول تېپىش ئۈچۈن ياخشى دوست
كېرەك. ھۇزۇر - ھالاۋەت، ئارزۇ، نېمەت، غۇرۇر ۋە خۇشال -
خۇراملىق ياخشىلىقنىڭ جاۋابى بولىدۇ.

ئىككى تۈرلۈك كىشى بولىدۇ: ئۇنىڭ بىرى، بىلىمسىز؛ بى -
رى، كېكەچتۇر. كېكەچنىڭ تىلى تۇتۇلغان، ئۇ سۆزلىيەلمەيدۇ،
بىلىمسىزلەرنىڭ تىلى سۆزنى ساقلىيالمىدۇ. بىلىمسىزنىڭ تى -
لى دائىم باغلاقتا بولۇشى لازىم، بىلىملىك كىشى تىلىغا ھاكىم
بولۇشى كېرەك. بىلىملىكنىڭ سۆزى (گويا) يەرگە سۈدەكتۈر،
سۇ ئاققان يەردىن نېمەت ئۈنىدۇ. بىلىملىك كىشىنىڭ سۆزى

يۈسۈق خاس ھاجىبىنىڭ 100 نەسبەتى

تۈگىمەيدۇ، ئېقىپ تۇرغان سۈزۈك بۇلاقنىڭ سۈيى ئۆكسىمەيدۇ. ئالمىلار چىملىق - سزالىققا ئوخشاش بولىدۇ، قەيەرگە ئاياغ باسسا، (شۇ يەردىن) سۇ چىقىپ تۇرىدۇ. بىلىمسىزنىڭ كۆڭلى قۇمدەك بولىدۇ، دەريا كىرىسىمۇ تولىمايدۇ، ئوت - چۆپ ئۈنمەيدۇ.

ئەگەر بۇ تىل سۆزلەشنى بىلسە، سۆزنىڭ پايدىسى ناھايىتى كۆپ. بىھۈدە سۆز بىلىمسىزنىڭ تىلىدىن چىقىدۇ، دانالار بىلىمسىز كىشىنى ھايۋان ئاتايدۇ. بىھۈدە، ھاجەتسىز (سۆزلەرنى) سۆزلەش ئاۋامنىڭ قىلىقىدۇر، قارا، باشنى يېگەنمۇ بىھۈدە سۆز - دۇر. سۆز ئورۇنسىز سۆزلەنسە، كۆپ زىيان كەلتۈرىدۇ، ئەگەر (سۆزنى جايىدا) سۆزلەشنى بىلسە، پايدىسى بولىدۇ. بىلگىنىكى،

پولات ئابدۇكېرىم غوجا فونوسى

يۈسۈق خاس ھاجىنىڭ 100 نەسبەتى

ئاۋامنىڭ قارنى توپسا ئۆكۈزدەك ياتىدۇ، بىھۇدە سۆزگە ئاۋۇنۇپ، ئۆزىنى سەمرىتىدۇ. يەپ، تويۇپ ياتقانلار ھايۋاندۇر، بۇ ھايۋان دېگىنىم ئۇنىڭ قىلىقىغا قارىتىلغان. بىلىملىك كىشىلەر ۋۇجۇ-دىنى ئۇپرىتىدۇ، بىلىم بىلەن شادلىنىپ، جېنىنى ياشىنىتىدۇ. ۋۇجۇدنىڭ نېسىۋىسى بوغۇزدىن كىرىدۇ، روھنىڭ نېسىۋىسى بولغان چىن سۆز قۇلاقتىن كىرىدۇ. قارا، بىلىمنىڭ بەلگىسى ئىككى نەرسىدۇر، بۇ ئىككى نەرسە بىلەن كىشىنىڭ يۈزى يورۇق بولىدۇ: بۇنىڭ بىرى، تىل؛ (يەنە) بىرى، بوغۇزدۇر. بۇ ئىككىسىنى باشقۇرالمىسا، دەريادەك پايدىسى تېگىدۇ. بىلىملىك بوغۇز ۋە تىلغا ھاكىم بولۇشى لازىم، بوغۇز بىلەن تىلنى كۆزەتكەن بىلىملىكلەر (بەگكە) ئېھتىياجلىقتۇر.

سۆزنىڭ ئورنى سىردۇر، سۆز سانى ئون بولسا، سۆزلىنىدىغىنى بىر (بولۇشى كېرەك). بىرىنى سۆزلەپ، توققۇزىنى تىيغۇلۇق، (چۈنكى) تىيغۇلىدىغان سۆز ئەسلى بەتبۇي بولىدۇ.

سۆزنىڭ پايدىسى ئۇلۇغدۇر، (سۆز) جايىدا قوللىنىلسا، قۇلنى يۈكسەلدۈرىدۇ. بىلىملىك، سۆزنىڭ پايدىسى تۈپەيلىدىن بوز يەردىكى (كىشى) يېشىل كۆككە ئۆرلەيدۇ، تۆردە بولىدۇ. ئەگەر تىل (جايىدا) سۆزلەشنى بىلمىسە، يېشىل كۆكتىكى كىشىنى (يەرگە) چۈشۈرىدۇ.

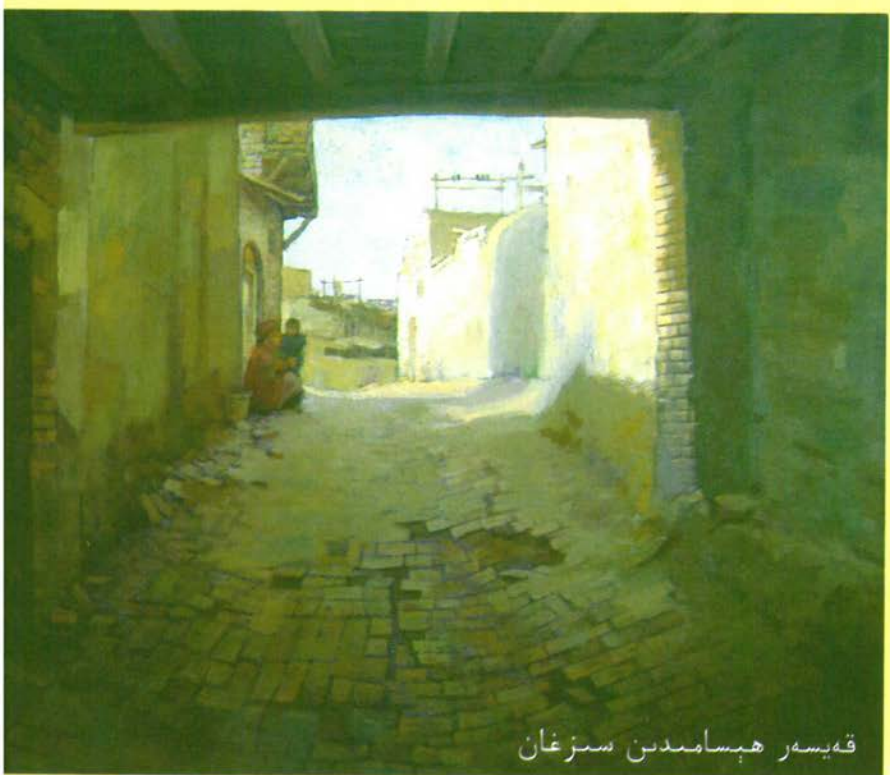
سۆزنى دانادىن ئاڭلاپ، كېيىن بىلىمسىزگە ئېيتىش

يۈسۈپ خاس ھاجىنىڭ 100 نەسبەتى

كېرەك. كېرەكلىك سۆزنى ئۇلۇغلاردىن ئاڭلاش لازىم، (ئاندىن) كىچىكلەرگە ئېيتىش كېرەككى، (ئۇلار) ئۆزىنى تۇتۇۋالسۇن. سۆزنى كۆپ ئاڭلىغۇلۇق، بىرە - بىرە سۆزلىگۈلۈك. كۆپ سۆز - لەش بىلەن كىشى ئالم بولالمايدۇ، ئالم كۆپ ئاڭلاپ تۇرنىڭ بېشىغا ئېرىشىدۇ. ئىنسان كېكەچ بولسىمۇ بىلىم ئالالايدۇ، (ئەمما) گاس بولسا، بىلىمگە قولى يەتمەيدۇ.

ۋۇجۇدى بارلىكى كىشى ئۈچۈن كېرەك (نەرسە) بىرى، تىل بىلەن سۆز؛ (يەنە) بىرى، كۆڭۈل. كۆڭۈل ۋە تىلنى توغرا سۆز

قەيسەر ھېسامىدىن سىزغان

ئۈچۈن ياراتقان، سۆزى ئەگرى بولغانلار ئوتتا كۆيۈشكە مەجبۇر. لىنىدۇ. توغرا سۆزنى سۆزلىسە پايدىسى كۆپتۇر، ئەگەر ئەگرى سۆزلىسە، دائىم سۆكۈشكە ئۇچرايدۇ. توغرا سۆزلىمەكچى بولساڭ، تىلىڭ تەۋرىسۇن، سۆزۈڭ ئەگرى بولسا، (ئۇنداق) سۆزنى يوشۇرغىن. سۆزلىمىگەن ئادەمنى كىشىلەر كېكەچ دېيىشىدۇ، كۆپ سۆزلىسە، نامى ۋالاقىتە ككۈرلەرنىڭ بېشى بولىدۇ. كىشىلەر - نىڭ قەدىرسىزى ۋالاقىتە ككۈرلەردۇر، كىشىلەرنىڭ قەدىرلىكى سېخىي كىشىدۇر.

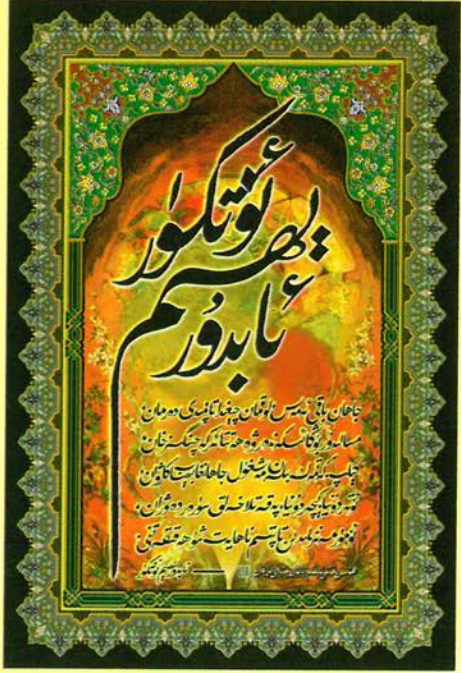
بىلىملىكنىڭ سۆزى بىلىمسىزگە كۆزدۇر. تۆۋەن چۈشكەن كۆتۈرۈلىدۇ، كۆتۈرۈلگەندىمۇ تۆۋەن چۈشىدۇ، يورۇغان ئۆچىدۇ، ماڭغان توختايدۇ. ھەرقانداق ئىش ئۆز كامالىتىنى كۈتىدۇ، كاما - لىتكە يەتكەندىن كېيىن (يەنە) تۆۋەنگە ياندىۇ.

كىمنىڭ ئوغۇل - قىزى ئەركە بولسا، ئۇ يىغلايدۇ ۋە قايغۇ - ھەسرەتلىك بولىدۇ. ئاتا بالىسىنى كىچىكىدىنلا بوش قويۇۋەتكەن بولسا، ئوغۇلدا گۇناھ يوق، ئەيىب ئاتىدا. ئوغۇل - قىزنىڭ مە - جەز - خۇلقى يامان بولسا، بۇ يامانلىق قىلغان (ئوغۇلنى) ياخ - شىلىقتىن مەھرۇم قىلغان ئاتىسى بولىدۇ. ئاتا ئوغلىغا قاتتىق قول بولۇپ، ئۇنى ئوقۇتسا، ئوغۇل - قىزى يېتىلىپ چوڭ بول - غاندا سۆيۈنىدۇ. ئەي ئاتا بولغۇچى، ئوغلۇڭنى قاتتىق تۇت، كې - يىن كەلگەنلەر سەندىن كۈلمىسۇن. ئوغۇل - قىزغا پەزىلەت، بىلىم ئۆگىتىش لازىمكى، شۇ پەزىلەت بىلەن خۇي - پەيلى گۈ - زەل بولسۇن.

ئەزىزلەرگە ئىززەت كۆرسەتكۈچىلەر ھەقىقىي ئەزىز بولىدۇ، (شۇڭا) ئىززەت ۋە ئەزىزلىك قەدىرلىكتۇر. ئۇ قەدىرسىزگە قىممەت، كىچىككە ئۇلۇغلۇق، يامانغا يۆلەنچۈك، چوڭغا يۈكسەكلىك تۇر.

خۇدا كىمگە ئەقىل - ئىدراك، بىلىم بەرسە، ئۇ پۈتۈن ئارزۇ - ئامانلىرىغا قول يەتكۈزەلەيدۇ. كىمنىڭ قىلىقلىرى ياخشى، مەجەز - خۇلقى دۇرۇس بولسا، ئۇ پۈتۈن تىلەكلىرىگە يېتىدۇ، ئاي، كۈنى پارلايدۇ. ياخشى قىلىق نۇرغۇن ياخشىلىقلار ئۈچۈن سەرمايدۇر، مەجەز - خۇلقى ياخشى بولسا، مىڭ تۈرلۈك شادلىقلارغا ئېرىشىدۇ.

تەقۋادار كىشى كىشى - لەرنى باشلىغۇچىدۇر. خۇدا كىمگە ئىنايەت ۋە ياردەم بەرسە، ئۇ كىشى ھەر ئىككى دۇنيادا بەخت - لىك بولىدۇ. قايسى قۇل - غا خۇدا يار - يۆلەك بولسا، ئۇ ئىككى دۇنيادا تەلىككىگە ئېرىشىدۇ. كىمگە بولمىسۇن خۇدانىڭ پەزىلىتى نېسىپ بولسا، ئۇ بارلىق ئارزۇسىغا يېتىپ،

يۈسۈق خاس ھاجىبىنىڭ 100 نەسبەتى

نېمەتلەرگە ئېرىشىدۇ. ئەقىللىق كىشى بۇنىڭغا تەقلىد قىلىپ (بىر سۆز) ئېيتقان: كىم ئاقىلىنىڭ سۆزىگە ئەمەل قىلسا ئىشى يۈرۈشىدۇ.

ئەي ئوغۇل، (شۇنى) بىلگىن: ئۆلۈمىڭنى ئۇنتۇما، ئويلان ۋە ھوشيار بول! تىرىكلىككە ئىشەنمە، (ئۇ) شامالدىك ئۆتۈپ كېتىدۇ، بىخۇد بولما، بۇ دۇنيادىن تېزلا كېتىسەن. مەن سېنى تامامەن خۇداغا تاپشۇردۇم، خالىسا ئاسرايدۇ، ھالاۋەتكە ئېرىشتۈرىدۇ.

توپلانغان مال - دۇنيالىرىڭنى تۇتۇشنى بىلمەڭ، ئىككى دۈن - يادا يۈزۈڭنى يورۇق قىلىدۇ. تۇتۇشنى بىلمەڭ، بىرمۇنچە مال

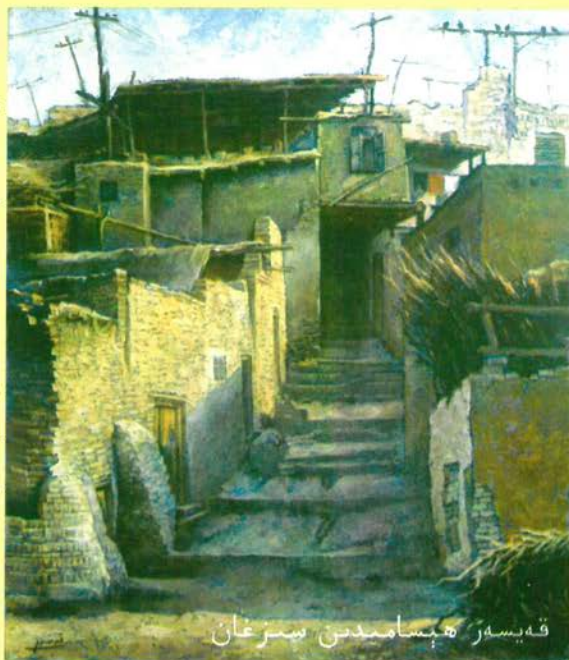
ئەسقىر تۇردى سىزغان

يۈسۈف خاس ھاجىنىڭ 100 نەسەھەتى

بولسىمۇ، ساڭا يېتىشمەيدۇ، (ئاخىر) يۈزۈڭنى سارغايىتىدۇ. توغرا بول، دۇرۇس ھەرىكەت قىل، شادلىق، توغرىلىق ئىچىدە بولىدۇ. توغرا مەجەزلىك كىشى نېمە دەيدۇ، ئاڭلا: توغرا مەجەزلىك كىشى ھەر ئىككى دۇنياغا ئىگە بولىدۇ. كىشى كۈنلىرىنىڭ ھالاۋەتلىك ئۆتۈشىنى خالىسا، بۇنىڭ ئامالىنى توغرىلىقتىن ئىزدىسۇن. سەن باي بولاي دېسەڭ، ئېنىقكى، بايلار ئۆز ئۇلۇشىنى توغرىلىقتىن تاپقان. بۈيۈكلۈكنى ۋە خەلققە باش بولۇشنى ئىستىسەڭ، ئۆزۈڭ ئۈچۈن توغرىلىق يولىنى ئاچ. ئىنسان خۇش مۇئامىلىلىك، مەد-جەزى توغرا بولسا، ئىككى دۇنيادا كۈنى يورۇيدۇ.

ئوغلۇم، ئاڭلا، ياخشىلىق بىلەن ئۆزۈڭنى دوزاختىن ساقلا. دائىم ياخشىلىق قىل، يامانلىقتىن يىراق بول، (شۇ چاغدا) مەيلى

ئولتۇر، مەيلى تۇر، ساڭا ياخشىد-لىق كېلىدۇ. يامان يولداشقا يې-قىنلاشما، ساڭا زەرەر كەلتۈرىدۇ. يامانلىق يىلاندىر، دېققەت قىل، سې-نى چاقىدۇ. ئىك-كى يۈزلۈك كى-شىگە گېپىڭنى ئېيتما، سۆزۈڭ يېيىلىپ كېتىدۇ ھەم سىرنىڭ ئې-

قەيسەر ھېسامىدىن سىرغان

يۈسۈف خاس ھاجىبىنىڭ 100 نەسبەتى

چىلىپ قالىدۇ. غەيۋەتخور كىشىنى ئۆيۈڭگە يولاتما، كۆرۈپ بىل-
گەنلىرىنى پۈتۈن ئەلگە يايىدۇ. سىنىغان، ئىشەنگەن كىشىڭنى
مەھكەم تۇت، ئۇنىڭدىن ساڭا تۈمەننىڭ لەززەت تېگىدۇ. ھەممە
سۆزنى ئاڭلا، لېكىن تېزلا ئىشىنىپ كەتمە، كۆڭۈلدىكى سىرىڭ-
نى ئاچما، (ئۇنى) چىڭ ساقلا، يوشۇر. كىشىلەرگە ھەسەت قىلما،
ئارتۇقچە يەپ - ئىچمە، بۇ ئىككى ئىشنى قىلغۇچىلار داۋاملىق
دەردكە قالىدۇ.

ئاياللارنى بوش قويما، ئىشىكىڭنى ئېتىپ يۈر، ئەرگە ھەر
تۈرلۈك كېلىشمەسلىك ئاياللاردىن كېلىدۇ. ياتلارنى ئۆيگە يولات-
ما، ئاياللارنى (سىرتقا) چىقارما، ئارىلىشىشتىن ئاۋۋال كىشىلەر -
نى سىنا. مېجەز - خۇلقۇڭنى خۇش تۇت، مال ئۈچۈن قايغۇرما،
مېجەز - خۇلقۇڭ ياخشى بولسا، مال - دۇنيا ئۆزى كېلىدۇ، دەپ
بىل.

كىشىگە مال - دۇنيا كېرەك ئەمەس، ياخشى خۇي - پېئىل
كېرەك، (شۇنداق كىشى) زۆرۈر بولغاندا، ھەممە ياخشى نەرسە -

يۈسۈف خاس ھاجىنىڭ 100 نەسەھەتى

لەرگە ئېرىشەلەيدۇ. مال - تاۋار ياماننىڭ نېمىسىگە يارايدۇ، ئۇ قانچە (مال - دۇنيا) يىغىسىمۇ، كەمبەغەل بىلەن بىردەكتۇر.

ئۇياتسىز كىشىدىن قېچىپ، يىراق تۇر. ئۇيات - ھايالىق كىشىلەرگە مەندىن مىڭلارچە ئالقمىش (بولسۇن!) ھەرقانداق ئىش - تا ئالدىرما، سەۋر قىل، ئۆزۈڭنى تۇت، سەۋرچان كىشىلەر ئار - زۇسىغا يېتىدۇ. ھەرقانداق ئىشتا بولمىسۇن ماھارەت ئىشلەت، ماھارەت ئىشلەتسەڭ بەخت ساڭا يۈزلىنىدۇ. تىلىڭغا ھېزى بول، كۆزۈڭگە ئېھتىيات قىل، گېلىڭنى (پاك) ساقلا، ئاز ۋە ھالال يېگىن. خەلق ئىتائەتسىز بولسا، ئۇنى بايقاپ، يىراق تۇر، ئاۋام -

بولات ئابدۇكېرىم غوجا فونوسى

نىڭ توپىلىڭىدىن قېچىپ، (ئۇنىڭغا) قوشۇلما. ياخشىلىقتىن باشقا (مەقسەتتە) بەگلەرنىڭ سۆزىنى سۆزلەپ يۈرمە. كىشىگە زد-يانلىق تىلىمە، ئۆزۈڭمۇ زىيان سالما، پەقەت ياخشىلىق قىل، ھاۋايى - ھەۋەستىن (ئۆزۈڭنى) باس. قانداق ئىشقا كىرىشسەڭ ئاقىۋىتىگە كۆز يەتكۈز، ئاقىۋىتى كۆرۈنمىگەن ئىش كىشىگە زەخمەت بولىدۇ.

ئەگەر ئاچچىقنىڭ كەلسە، ئۆزۈڭنى تۇت، سەۋر قىل، سەۋرلىك كىشىنىڭ ئاقىۋىتى شادلىق بولغۇسىدۇر. سەۋر قىلسا، كىشى بۇزۇلغان ئىشنى تۈزىتىدۇ. سەۋر قىلسا، كىشى تىلىكىگە يېتىدۇ، سەۋر بىلەن كۈتكەن ئوۋچى ئاق قۇ تۇتىدۇ. ئەگەر مۇشەققەت، غەم - قايغۇ كەلگەندە، كىشى سەۋر قىلسا، يەنە قاي-تا شادلىق كېلىدۇ. گەرچە دۆلەت بېزىپ، (ئۇنىڭ) ئىشلىرى يېپىلسىمۇ، كىشى سەۋر قىلسا، يەنە بارلىق ئىشلىرى ئوڭشىلىدۇ. سەۋر قىلغىن، سەۋر قىلماق ئەرنىڭ ئادىتىدۇر، كىشى سەۋر قىلسا، مىسالى كۆككە چىقىشقىمۇ يول تاپالايدۇ.

ئۆلۈمىڭنى ئۈنتۈما، دائىم تەييار تۇر، ئويلان، ئۆزۈڭنى ئۈنتۈما، ئەسلىڭگە نەزەر سال. كۆپكە قېتىلساڭ سۆزۈڭگە مەھكەم بول، باشقىلارنىڭ ئۆيىدە كۆزۈڭگە ئېھتىيات قىل. كىرىمگە قاراپ مېلىڭنى چىقىم قىل،

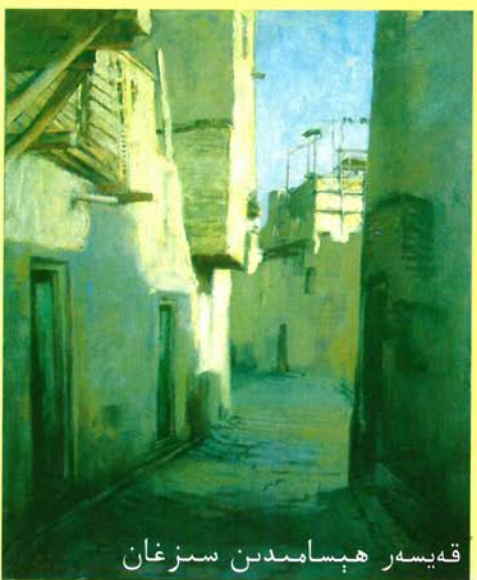

يۈسۈق خاس ھاجىنىڭ 100 نەسىھەتى

ئۆزۈڭگە لايىق بولمىغان سۆزلەرنى سۆزلىمىگىن. تىلىڭدىن يال-
 غان سۆزلەرنى چىقارما، ئەر يالغان سۆزى بىلەن ئۆزىنى قەدىر-
 سىز قىلىدۇ. قېرىنداش ۋە تۇغقانلارغا يېقىنلىق قىل، چوڭغىد-
 مۇ، كىچىككىمۇ خۇش چىراي ئېچىپ، سۆيۈملۈك بول. كىشىد-
 لەرگە نان - تۈزۈڭنى مول تۇت، يېگۈزۈپ، ئىچۈرگىن. كىشىد-
 لەرنىڭ ئەيىبىنى كۆرسەڭ ئاچما، (ئۇنى) يوشۇرغىن.

گۇناھتىن يىراق تۇر، ئۆزۈڭنى ئويلا. دۆلەتكە ئېرىشسەڭ
 مەغرۇرلانمىغىن، قولۇڭدىن كېلىشىچە ياخشىلىق قىل، يامانلىق
 قىلما. مال - دۇنياغا گول بولما، (ئۇ) يۈز ئۆرۈيدۇ، ئۆتۈپ كې-
 تىدۇ، بۇ دۆلەتكە ئىشەنمە، (ئۇ) تېزلا قېرىيدۇ. تىرىكلىككە ئۇ-
 مىد باغلىما، ئۇ چۈشتەك ئۆتۈپ كېتىدۇ، تۇراقسىز بەختكە
 مەغرۇرلانما، قۇشتەك ئۇچۇپ كېتىدۇ. ھاياتىڭنى بوشقا ئۆتكۈز-

مە، ياخشى ئىشلارنى
 قىل، ئۆتۈۋاتقان كۈنلەر-
 دە ئۆزۈڭگە كېرەكلى-
 كىڭنى قىلىۋال. مەي
 ئىچمە، پىتنە - پاساتتىن
 قېچىپ، ئۇنىڭغا قېتىل-
 ما، زىنا قىلما، پاسىق،
 قارا يۈز ئاتىلىپ قالما.
 بۇ ئىككى قىلىقتىن مۇ-
 بارەك بەخت قاچىدۇ، ئۇ
 كىشىگە كەمبەغەللىكنىڭ
 يولىنى ئاچىدۇ.

قەيسەر ھېسامىدىن سىزغان

مەي ئىچمە، زىناغا يېقىنلاشما، ھەزەر قىل، بۇ ئىككىسى يوقسۇلۇق تونىنى كىيىدۈرىدۇ. مەي تۈپەيلىدىن مىڭ تۈرلۈك گۇناھقا جۈرئەت قىلىسەن. زىنادىن بەخت قاچىدۇ، يۈزۈڭنى چۈشۈرىدۇ.

سېنى دۇنيا دۆلەت بىلەن ئازدۇرمىسۇن، بارلىق ئىشلىرىڭدا توغرىلىق ئىستە. خەلققە توغرا، ئادىل قانۇن يۈرگۈزگەن، ئاندىن ئادالەت كۈنىدە (قىيامەتتە) كۈنۈڭ ياخشى بولىدۇ. بۇ دۇنيا ئۇ. چۈن ئۆزۈڭنى ئوتقا ئاتما، ۋۇجۇدۇڭغا ئوچ بول، ھاۋايى - ھە - ۋەسنىڭ بويىنى كەس.

سەن دۇنيانىڭ بېگى،
ئۇنىڭغا قۇل بولما،
(دۇنيا) سېنى تاشلىمىد -
سا، ئۇنى تۇل (قىلىپ)
تاشلاپ كەت. ئارتۇقچە
مەغرۇرلانما، تەكەببۇر -
لۇق قىلما، بۇ دۇنياغا
ئىشەنمىگۈلۈك، ئۇنىڭ -
دىن يۈز ئۆرۈگەن. ياخ -
شى كىشىلەرنى ئۆزۈڭگە
يېقىن تۇت، ياماندىن
يىراق بول، زىيىنى تې -
گىدۇ. ئاچ كۆز كىشى -
لەرگە ئىشىڭنى تاپشۇر -

ما، ۋاپاسىز كىشىگە ئاش - نان بەرمىگىن. ئىبادەتتە غەيرەتلىك بول، گۇناھتىن ساقلان، ساڭا تائەت - ئىبادەتتىن باشقىسىدىن (پايدا) تەگمەيدۇ. ئۆلۈمىڭنى ئوتتۇما، ئۇنىڭغا ھېچقانداق قورال يوق، ئۆلۈم (خۇددى) پىستىرىمدىن چىققاندىكى چىقىپ كېلىدۇ. قانچە قاچساڭمۇ ئاخىر ئۆلۈم تۇتقۇسىدۇر، قانچىلىك (تىرىك) قالساڭمۇ، ئاخىر ئۆلۈم يەتكۈسىدۇر. ئۆلۈمگە غاپىللىق قىلما، كۆڭلۈڭنى سەگەك تۇت، قانچە ئۇزۇن ياشىساڭمۇ، (ئاخىر) يەرنى تۈشەك قىلسەن، قېنى كىم ئۆلۈمدىن قېچىپ قۇتۇلالىدى؟ قېنى كىم (ئەجەل) ۋاقتىدىن ئارتۇقچە ياشىدى؟

ئادەم بالىسى كارۋانغا ئوخشايدۇ، قونالغۇدا (ئۇزۇن) تۇرال-ماس، ئۇنىڭ مەنزىلى قېنى؟ ئاتا پۇشتىدىن بالا تۆرەلسە، ئانىنىڭ قارىنى بىرنەچچە ئايلىق تىنچ ماكان بولىدۇ. ئانىدىن تۇغۇلۇپ، ئات قويۇلسا، مۇساپىر بولۇپ زامان ئېتىنى مىنىدۇ. ئۇ كۈندۈزى بىر قەدەم، كېچىسى بىر قەدەم (مېڭىپ) ئۆلۈمگە ئېلىپ بارىدۇ، مەڭزىنى سولدۇرىدۇ. بۇ دۇنيا بىر قونالغۇ، گۆرۈڭ بىر قونالغۇ-دۇر، بۇ قونالغۇدىن قوزغالساڭ، ئۇ دۇنيا قونالغۇ بولىدۇ. ئۇ دۇنيادا سېنى ئىككى يول كۈتىدۇ، بۇ ئىككى يولدىن قايسىسى

قەيسەر ھېسامدىن سىزغان

سېنىڭ بولىدۇ؟
(ئەگەر) يولۇڭ
ئوڭدىن كەلسە،
ئىشىڭ ئوڭشىلىد-
دۇ، مۇبادا سولدىن
كەلسە، نالە قىلىپ
بېشىڭغا ئۇر. ئەي
دۆلەتمەن ئەلىگ،
دۇنيا تېرىلغۇ
يەردۇر، ئۇنى تې-
رسا، كىشى ھايات
ئوزۇقى ئورۇيدۇ.
يەرگە نېمە تېرد-
سالىڭ، يەنە شۇ ئۇ-
ندۇ، نېمە بەرگەن

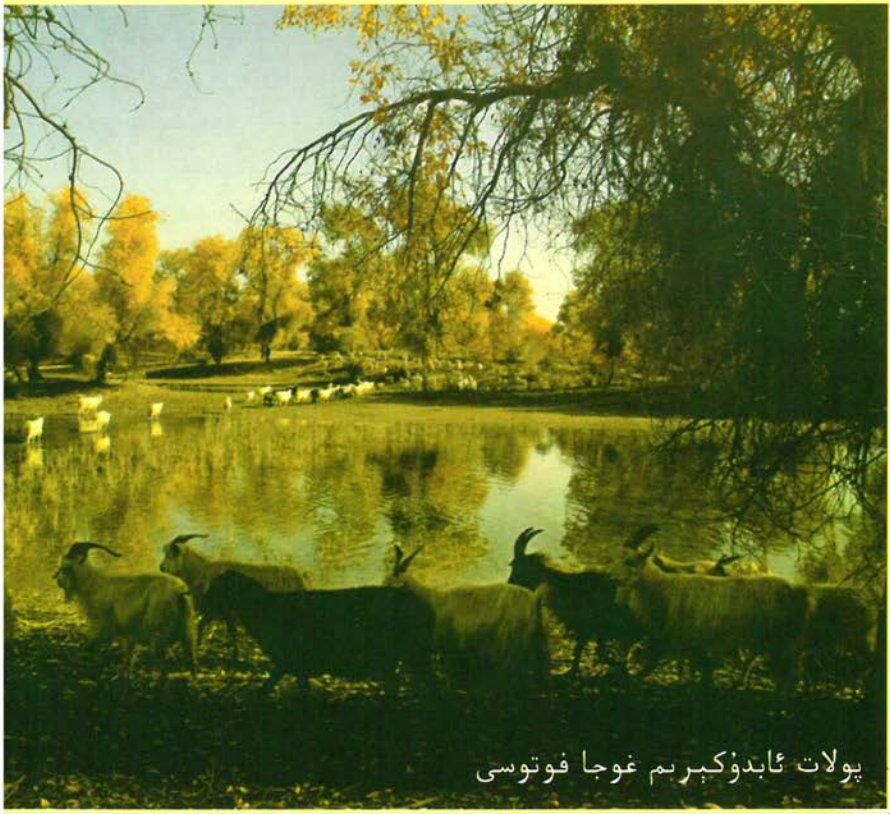
بولساڭ، قايتا شۇنىلا ئالسەن. باشقا كىشىنىڭ نەرسىسىنى ئال-
ما (ۋە) قان تۆكمە، بۇ ئىككى گۇناھ ئۈچۈن كىشى جان چىقاردا
نالە قىلىدۇ. ھايات چۈشكە ئوخشاش ئىزسىزلا ئۆتۈپ كېتىدۇ،
مەيلى بەگ بولسۇن، مەيلى قۇل بولسۇن، كەلمەسكە كېتىدۇ.
ئۆتكۈزگەن كۈنۈڭ چۈش كەبى بولدى، قېنى ئۇ؟ قالغان كۈنلە-
رىڭدە ئۆكۈنچىتىن باشقا نەرسە بولمايدۇ.

تىرىكلىكىڭگە ئارتۇقچە غاپىل بولما، ئويلان، تىرىكلىك ئۆ-
لۈمگە ناھايىتى يېقىن. ئەي ئەلىگ، بېخىل بولما، سېخىي بول-
غىن، سېخىيلىق نامى ئۆلمەيدۇ، مەڭگۈ قالىدۇ. ئەسكەر، قوشۇن

يۈسۈڧ خاس ھاجىنىڭ 100 نەسبەتى

ۋە مال - دۇنياغا كۆپ مەغرۇرلانما، بۇ قوشۇن، ئالتۇن - كۈ - مۈشلەر پايدا يەتكۈزەلمەيدۇ. باشقىلار ئۈچۈن ئۆزۈڭنى قۇربان قىلما، ئۆزۈڭنى ئايا، زورمۇزور كۆيمە.

بۇ دۇنيا مېلى گويا تۈزلۈك سۇغا ئوخشاشتۇر، قانچە ئىچ - سىمۇ (كىشى) قانمايدۇ، تىلىمۇ نەم بولمايدۇ. ئەي قەھرىمان، سەپسال، بۇ دۇنيا كۆلەڭگۈدەك نەرسە، قوغلىساڭ قاچىدۇ، قاچ - ساڭ يېپىشىدۇ. بىلسەڭ، بۇ دۇنيا ئىشلىرى بىر ئېزىتقۇ، تۇتاي دەپ (قول) سۇنسا، كىشى ئۇنى يوقىتىپ قويدۇ.

يولات ئابدۇكېرىم غوجا فوتوسى

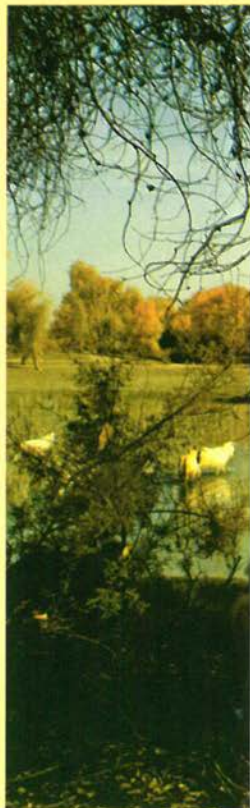

كەشىگە تىلىڭدىن قوپال سۆزلەرنى چىقارما، قوپال سۆز يېپ -
لىنچاپ كۆيگەن ئوتقا ئوخشايدۇ. ياۋاش، مۇلايىم بول، ئېغىر -
بېسىق، خۇش پېئىل بول، بارلىق ياخشىلىقلارغا قول يەتكۈز.
ئالدىڭدا بىر ئۇزۇن يول، سەپەر تۇرۇپتۇ، ئەقىل - ئىدراكلىق
(كەشى) بۇ يولغا مول ئوزۇق تەييارلايدۇ.

ئەي خۇش پېئىل، بىخۇد بولما، ئېھتىيات قىل. ۋۇجۇدىنىڭ
ئارزۇسىغا بېرىلگەن ھاۋايى - ھەۋەسكە ئەسىر بولىدۇ، (سەن)
ئەسىر بولما، بولغان بولساڭ ئۆزۈڭنى قۇتۇلدۇر.

بىرەرى ساڭا مەلۇم ئەمگەك سىڭدۈرسە، ئەمگە -
كىنى ئۇنتۇما، ئۆلۈكتەك بولۇپ (جاۋابسىز قالدۇر -
ما). كىشىلىكى تاشلىما، ئەي ئېسىل كەشى، كە -
شىگە دائىم كىشىلىك قىلىپ تۇر. ساڭا كىمنىڭ
بىر ئاز ئەمگىكى سىڭگەن بولسا، كېيىن سەن ئۇ -
نىڭغا كۆپرەك جاۋاب قايتۇر. كىشىنىڭ ئەمگىكىنى
بىلمىگەن كەشى بەئەينى ئۇيغۇن ئوخشايدۇ، ئەي ئەل -
نىڭ بېشى. ئۇي ئاتىلىپ قالما، يۈر. كىشىلىك
قىل، ئادەمگە كىشىلىك قىلىش بىلەن ئادەم بول -
غىن. كىشىلىك قىلغانلىقى ئۈچۈن (ئادەمگە) كەشى
دېگەن نام بېرىلگەن، كىشىلەر كىشىلىك بىلەن نا -
مىنى يۈكسەلدۈرگەن.

ئەي ياخشى كەشى، ياخشىلىق قىلىپ تۇر، ياخ -

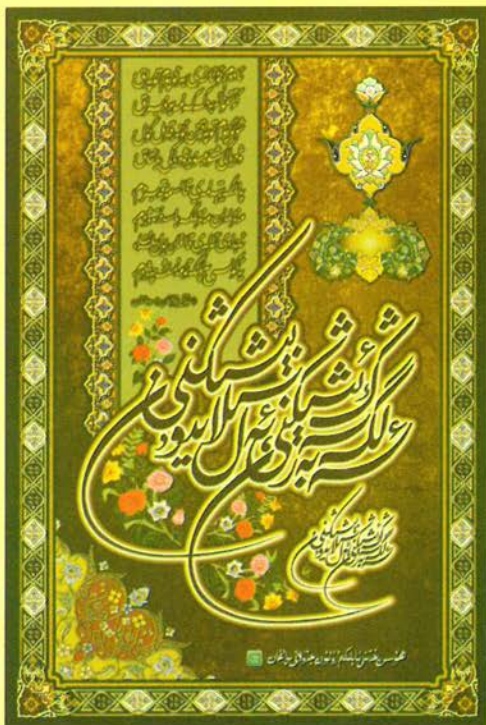

يۈسۈف خاس ھاجىنىڭ 100 نەسەھەتى

شلىق قېرمايدۇ، ئۇنىڭ ئۆمرى مەڭگۈلۈك. ياخشىلىق يېرىل-
 مايدۇ ھەم ئۇپرمايدۇ، يېشى بەكمۇ ئۇزۇن، نامى بۇزۇلماستۇر.

ئىككى جاھاندا كىشىگە پايدىلىق نەرسە: بىرى، ياخشى ئىش -
 ھەرىكەتتۇر، ئەي خۇش پېئىل (كىشى). ئىككىنچى، ئۇيات، ئۇ -
 چىنچى، توغرىلىق، ئۈچ نەرسە بىلەن كىشى قۇتلۇق كۈنگە ئې-
 رىشىدۇ. ئىش - ھەرىكىتى ياخشى بولسا، ئۇنى بارلىق خەلق سۆ-
 يدۇ، مەجەزى توغرا بولسا، تۆرگە چىقىدۇ. ھايا - ئۇيات بارلىق
 يارماسلىقلارنى تىيگۈچىدۇر، ئۇياتسىزلىق كىشى ئۈچۈن
 تەڭداشسىز بىر كېسەل. يەنە بىرى، مۇلايىم، توغرا مەجەزلىك
 (بولۇش)، (بۇنداق كى-

شىنىڭ) ھەر ئىككى
 دۇنيادا كۈنى سائادەتلىك
 بولىدۇ. توغرىلىق، ھايا
 ۋە ياخشى ئىش - ھەرىد -
 كەت - بۇ ئۈچى (كىم -
 دە) بىرلەشسە، ئۇ شاد -
 لىققا ئېرىشىدۇ.

كىشى ئۈچۈن پايدى-
 دىسىز، زىيان كەلتۈر -
 گۈچى مۇنۇ ئۈچ نەرسە -
 دۇر، ئەي قۇدرەتلىك
 ھاكىم: بىرى، جاھىل -

يۈسۈق خاس ھاجىبىنىڭ 100 نەسبەتى

لىق، يامان مەجەز بولسا، يەنە بىرى، يالغاندىن سۆز توقۇش؛ يەنە بىرى، كىشىنى پەسلەشتۈرگۈچى بېخىللىقتۇر، بۇ ئۈچىنىڭ ھەممىسى نادانلارغا خاس.

ئەسقىر تۈردى سوغان

كىمنىڭ مەجەزى ئەسكى، جاھىل بولسا، ھەرقاچان ئۇنىڭ ئىشى تەنۈر بولىدۇ. كىمكى يالغانچىلىق بىلەن نام چىقارسا، بىلگىنىكى، خەلق ئىچىدە ئۇنىڭ ئابروۋى كېتىدۇ. بېخىللىقتىن پەس يەنە نېمە بولسۇن، (بېخىل) دۇنيا توپلايدۇ، يېمەيدۇ، كېيىن دۇنياسى قالىدۇ.

پەزىلەتنىڭ نامى بىلىم ۋە پاراسەتتۇر. (ئادەم) بىلىمسىز ھالدا تۇغۇلىدۇ، ياشاش جەريانىدا ئۆگىنىدۇ، بىلىم بىلگەندىن كېيىن بارلىق ئىشتا ئۇتۇق قازىنىدۇ، بىلىم ئۆگىنىپ ئاندىن تۆرگە چىقىدۇ. ئەقىل - ئىدراكتىن باشقا بارلىق پەزىلەتلەرنى ئىنسان ئۆگىنىدۇ، ئاندىن بىلىمى يېتىلىدۇ.

كىشىلىك قىلغانغا كىشى -
لىك بىلەن جاۋاب بەر، كى -
شىلىكىگە لايىق ئادىل جاۋاب
ياندۇر. ۋاپاغا ۋاپا قىلىش
كىشىلىكنىڭ بۇرچى، ۋاپا
قىلىپ ئادەم بول، نامىڭنى
ئۇلغايت.

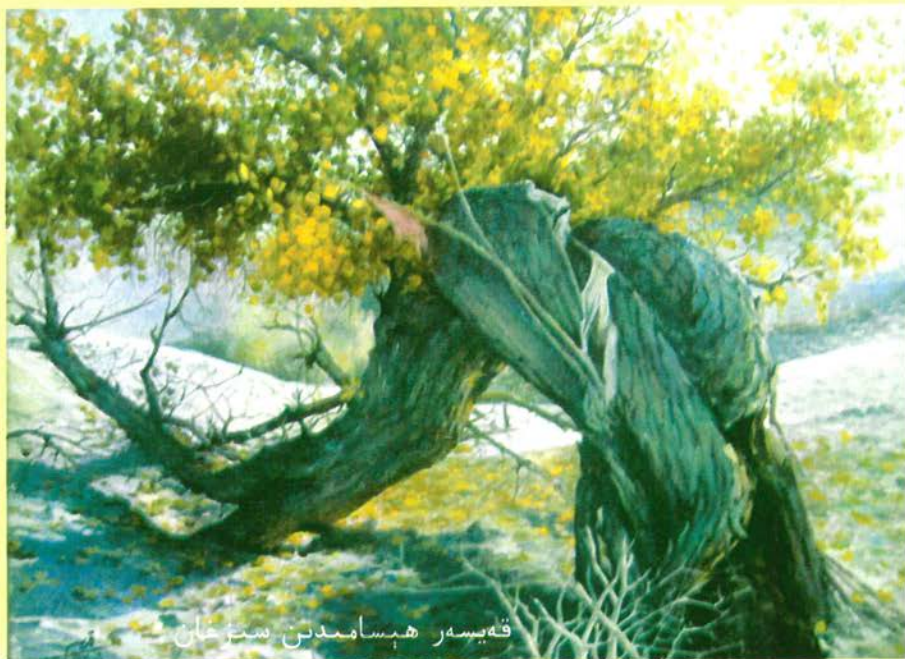

بىلگىنىكى، دوست - بۇرا -
دەر ئادەم ئۈچۈن يۆلەنچۈك -
تۇر. كىمنىڭ دوست - بۇرا -
دەرلىرى، قولدىشى كۆپ بول -

سا، ئۇنىڭ ئارقا تىرىكى مۇستەھكەم، تىك قىيا (دەك) بولىدۇ. كىمنىڭ ئارقا تىرىكى بولسا، ئۇ كۈچلۈك بولىدۇ، كۈچلۈك كىشى بەختىگە ئاساس سالالايدۇ. مۇلايىم، كەمتەر بولۇش بەخت ئۈچۈن قانداق ياخشى (نەرسە - ھە)، ئالىم مۇلايىم بولسا، نېمەدەپگەن كۆركەم ئىش بولىدۇ!

كىم ئەقىللىقنىڭ سۆزىنى (ئەستە) تۇتسا، ئىشى يۈرۈشىدۇ. دۆلەت كېلىپ كىم بىلەن ياراشسا، كىچىك پېئىللىق بىلەن كۆڭلىنى كەمتەر تۇتسۇن. دۆلەت كېلىپ كىشىگە كۈلۈپ باقسا، (ئۇنى) كىچىك پېئىللىق بىلەن مۇستەھكەملەش لازىم. بەخت ئەسلى تېگى - تەكتىدىن كۆچمەننىڭ ئېتىدەك نەرسە، ئۇنى (تۇ) - تۇپ تۇرغۇچى) يىلتىز كەمتەرلىكتۇر. كىچىك پېئىل، كەمتەر

قەيسەر ھېسامدىن سىرتخان

يۈسۈف خاس ھاجىنىڭ 100 نەسبەتى

كىشى نېمىدېگەن ياخشى، نېمىدېگەن گۈزەل بولىدۇ - ھە! دائىم
ئىشى يۈرۈشىدۇ. تەكەببۇر، مەغرۇرلىنىدىغان، ماختانچاق كىشى
تېتىقسىز بولىدۇ، تەكەببۇر كىشىنىڭ ئېتىبارى كۈندىن -
كۈنگە تۆۋەنلەيدۇ. بەخت يۈزلەنسە، ھەممىگە يارىشىدۇ، (ئەمما)
ئەقىللىق كىشىگە بەكمۇ چىرايلىق يارىشىدۇ.

دۆلەت بىلىمسىزگە كېلىپ ياراشقان ئىكەن، بىلىملىكنى
تېخىمۇ ئوبدان كۆرۈپ بەكمۇ يارىشىدۇ. دۆلەت بىلىمسىز بىلەن

بولات ئابدۇكېرىم غوجا فوتوسى

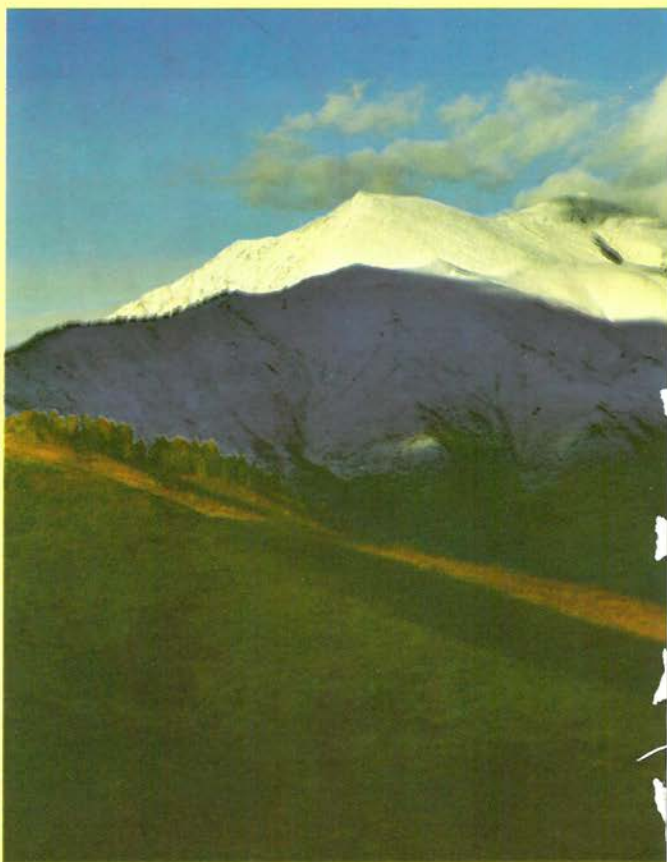

بىللە تۇرغان ئىكەن، بىلىملىككە تېخىمۇ مۇستەھكەم باغلىنىپ تۇرىدۇ.

بىلىمسىز دۆلەت بىلەن يۈكسەلگەن يەردە، بىلىملىك نام - شۆھرىتى بىلەن تېخىمۇ يۈكسەكرەك بولىدۇ. بىلىمسىزگە دۆلەت، بەخت كېلىدىغان بولسىمۇ، ئىشەنكى، بۇ دۆلەت ئۇنىڭ بىلەن تۇرالمايدۇ.

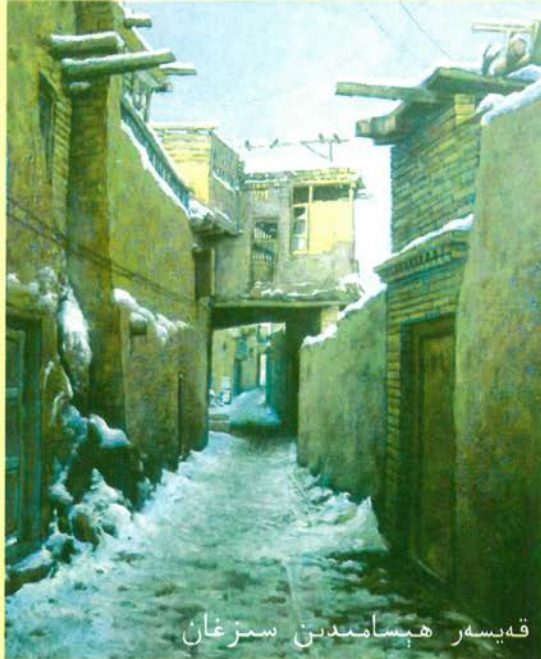
كشىگە بەخت
كېلىدۇ ۋە ئۇنى
قەدىرلىك قىلىدۇ،
توغرا ئىش - ھە -
رىكەت قىلسا، بۇ
قەدىر - قىممەت
ئۇنىڭغا سىڭىدۇ.
بولۇمسىزغا دۆلەت،
بەخت كەلگەن بول -
سىمۇ، ئۇ دۆلەتنى
ئىتتىرىپ، بىر -
كۈنمۇ تۇرغۇزماي -
دۇ.

كشىلەر ئۇ -
چۈن ئالتۇن - كۈ -
مۇش قەدىرلىك

نەرسە، ئۆزىنى تۇتالغان ئادەم كۈمۈشتىن ئەزىز. كۈمۈشكە بېرىلمىگەن توغرا ئىنسان بەختلىك ھالدا چىن، ھەقىقىي دۇنياغا ئېرىشىدۇ. بىلىملىك ئۆز بىلىمى بىلەن (بۇنداق) تەلىم بېرىدۇ: توغرا، چىن كىشى بولسا، (ئۇنى) كۆزۈڭگە سۈرتكىن. قارىغىن، ئەقىل بۇنىڭدىنمۇ ياخشىراق ئېيتىدۇ: سادىق كىشى ئۈچۈن جان بەرسەڭ ئارتۇق كەتمەيدۇ. توغرىلىق دەپ ئېيتىشىدۇ، ئۇ توغرىدە لىق قايسى (ئۇ) ئامانەتكە خىيانەت قىلمىغۇچىدۇر. كىشىلەر ئىچىدە كامىل ئەركەك كىم؟ مەجەزى توغرا بولسا، ئۇنى (كامىل) ئەر دېسە بولىدۇ. كىشىلەر ئىچىدە ماختاشقا لايىقلار كىم؟ مەرد - سېخىي ماختىلىدۇ، بېخىل سۆكۈلىدۇ. ئادەم بالىسىنى بىچارە دېيىشكە توغرا كېلىدۇ، كۈنبويى دۇنيا يىغىدۇ، يېيىشكە نېسىپ بولمايدۇ. بەزىسى تىنماي يۈگۈرۈپ دۇنيا كېزىدۇ، بەزىسى جېنىدە

نى تىكىپ دېڭىزغا كىرىدۇ. بەزىسى تاغ قېزىپ، قىيالار تۈۋىگە بارىدۇ، بەزىسى لىرى يەر غۇلاچلاپ، يالاڭ ئاياغ يۈگۈرىدۇ. بەزىسى داۋان ئېشىپ، دەريالار كېچىدۇ، يەنە بەزىسى لىرى يەر قېزىپ، قۇدۇقتىن سۇ ئىچىدۇ. بەزىسى جەڭدە قىلىچ، پالتا يەپ (ھالاك) بولىد.

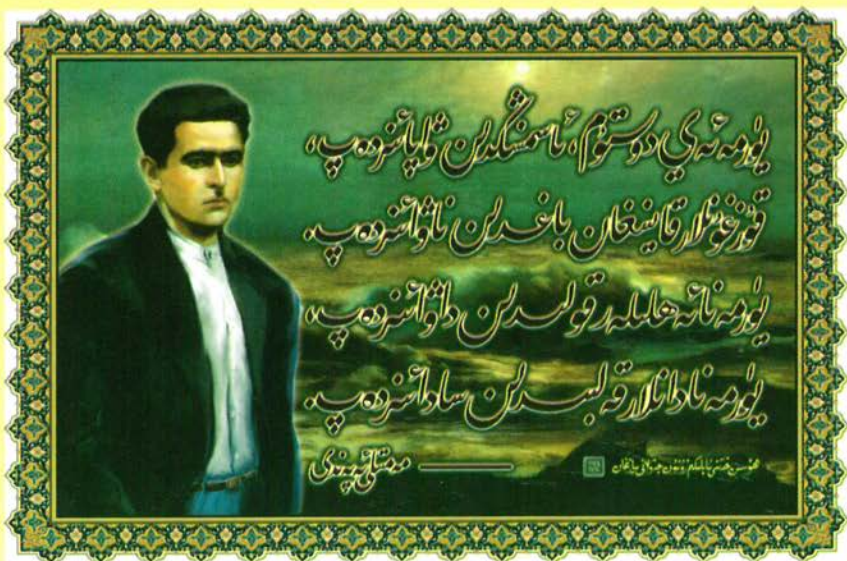

قەيسەر ھېسامىدىن سىزغان

دۇ)، بەزىسى قەلئە - تۇرا(لار) دا ئىشلەپ قېرىدۇ. بەزىسى ئوغ-
رى، ئالدامچى، قاراقچى، ھىيلىگەر، بەزىسى باسمىچى، قاتىل،
قىرغىنچى بولىدۇ. بۇ مۇشەققەتلەرنىڭ ھەممىسى نەپسى، كىيىم -
كېچىكى ئۈچۈندۇر، مال - دۇنيا توپلايدۇ - يۇ، يېمەيدۇ، ئاخذ-
رىدا پۇشايمان قىلىدۇ. بۇلار ھەممىسى بىلىمسىز كىشىلەرنىڭ
ئىشىدۇر، بىلىمسىز كىشىلەر تامامەن ھايۋان (غا ئوخشايدۇ).
خۇداغا ئىشەنگەن بىلىملىك كىشى ئېرىشكەن نەرسىلىرىنى يەپ -
ئىچىدۇ (يىغمايدۇ).

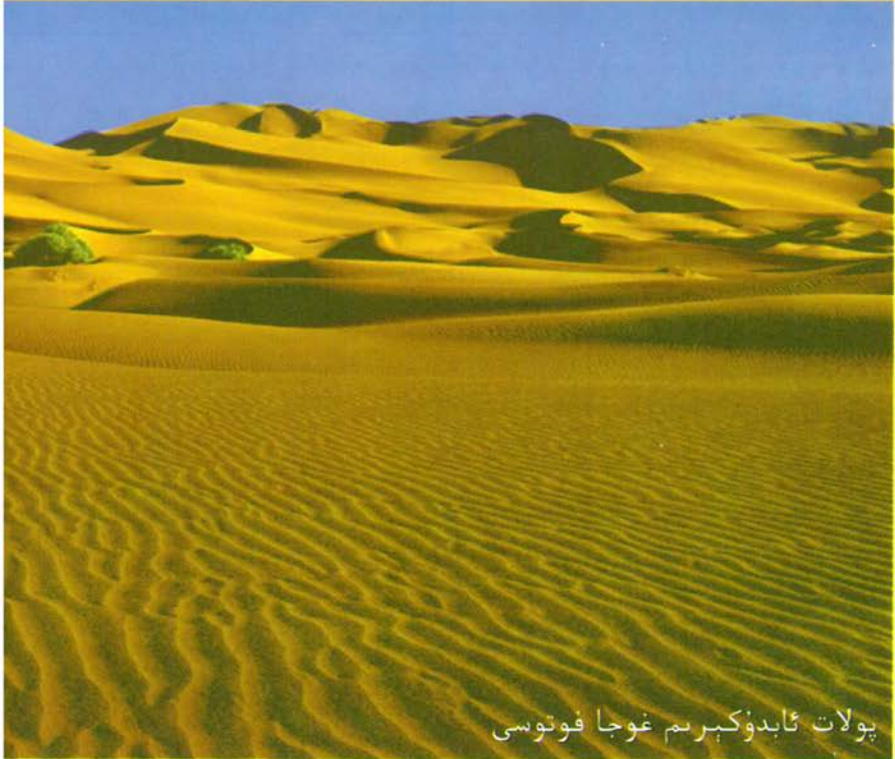
ئەي ئالىم، دانا، دىلىڭ ۋە تىلىڭنى توغرا تۇت، سېنىڭ يې-
مەك - ئىچمىكىڭ ئۆكسۈپ قالمايدۇ. بايلىق ۋە دۇنيانىڭ ياخشى
(نېمەتلىرىنى) تىلىسەڭ، ئۇنىڭغا توغرىلىق بىلەن ئېرىشەلەي-
سەن. يەنە بىر دۇنياغىمۇ ئېرىشەي دېسەڭ، (ئۇنى) چىن ۋە توغ-
رىلىق بىلەن قولغا كەلتۈر.

يۈسۈف خاس ھاجىنىڭ 100 نەسەھەتى

بۇ دۇنيادا ئۆزۈڭگە بايلىق تىلىمەكچى بولساڭ، توغرا (ئادەم) بول، توغرا سۆز قىل. يەنە بىر دۇنياغىمۇ ئېرىشەي دېسەڭ، ئۆ-زۈڭنى، دىلىڭ ۋە تىلىڭنى توغرا تۇت.

بەگلەر قۇللىرىنى كۆزىتىپ بېرىشى لازىم، قۇلنىڭ تېگى - تەكتىنى سىناپ خىزمەتكە سېلىش كېرەك. (ئەگەر) قۇلى بەگكە ياراملىق بولۇپ كۆرۈنسە، ئاندىن ئۇنىڭغا قەدەر - قىممەت يول-نى ئېچىش كېرەك. ئىشى دېگەندەك بولسا، خىزمەتچى يۈكسىلد-دۇ، خىزمەتچى يۈكسەلسە، بەگنىڭ نامى ئۇلۇغ بولىدۇ. بارلىق

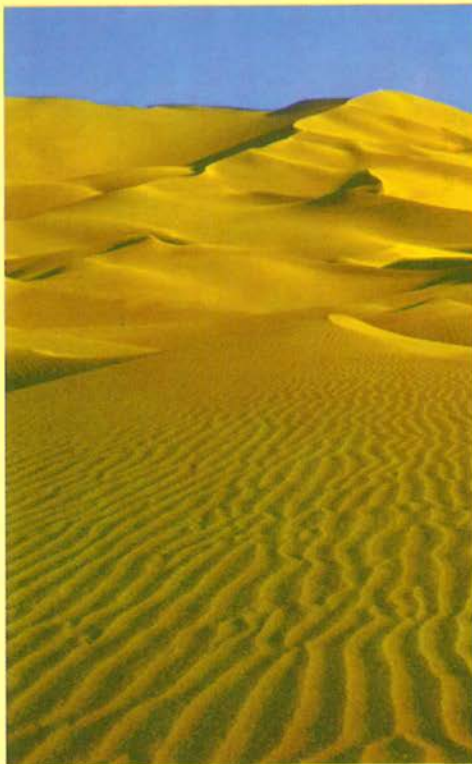
پولات ئابدۇكېرىم غوجا فوتوسى

ئىشقا بىلىمى ۋە ئەقلى يېتىدىغان ياغما بېگى بەكمۇ ياخشى ئىدى. تىدۇ: ئەي بەگ، ئىشىڭنى ئىش بىلىدىغانغا بەر، ياراملىق، توغرا، دۇرۇس يۈرگۈچىگە بەر. قايسى بەگ يارامسىزغا ئىش تۈتە. قۇزسا، بۇ يارماسلىقنى باشقىسى ئەمەس، ئۆزى قىلغان بولىدۇ. خۇدا كىمگە بەخت بېرىپ يۇقىرى كۆتۈرمەكچى بولسا، ئۇنىڭغا ياراملىق، ئىشەنچلىك خىزمەتچى ئاتا قىلىدۇ. (ئەگەر) كۆتۈرگەن. نى يەنە چۈشۈرمەكچى بولسا، ئۇنىڭغا (بىكار) كۈن ئۆتكۈزىدىغان خىزمەتچى بېرىدۇ. ئۇ بىلىمسىز (ئىش) يۈرگۈزسە، قوپاللىق بىد. لەن يۈرگۈزىدۇ، ھەممە ئىشلار بۇزۇلۇپ، ئاسماننى تۈتۈن قاپلايدۇ.

بىلىمسىزگە دۆلەت، بەخت كېلىدىغان بولسا، بارچە خەلق بۇزۇلدۇ، ئەلگە جۈت - ئاپەت كېلىدۇ. (ئەگەر) بەگلىك ئەقىل - پاراسەتلىك بىر كىشىگە تەگسە، ئەل راھەت - پاراغەتكە يېتىشىدۇ، بۇ سۆزگە ئىشەن.

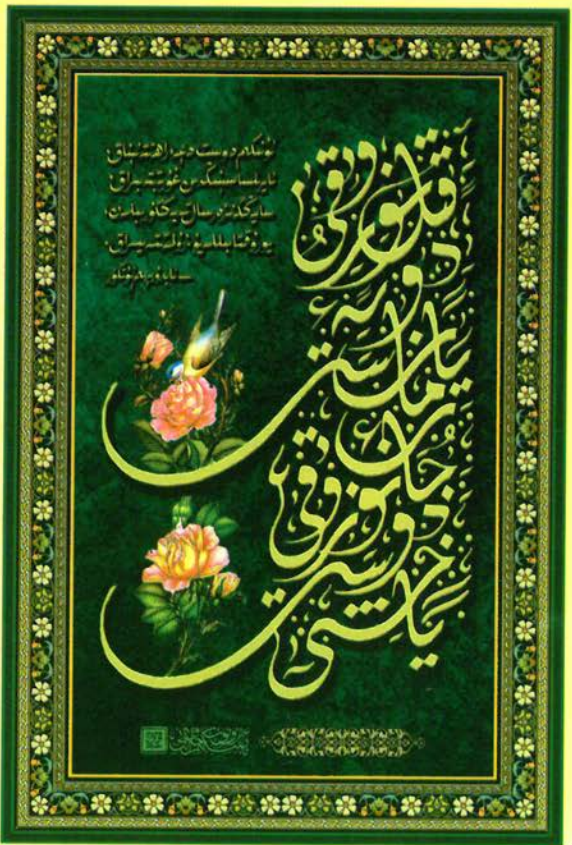
ئەلگە ھۇزۇر تاپتى، كۈنى پارالىدى، خۇداغا شۈكۈر قىلىپ، ھەمدۇسانا ئوقۇدى. كۆزىنى كۆككە تىكىپ، قولىنى كۆتۈردى ۋە دېدى: ئەي ئىگەم، بىلىم بەرگۈچىسەن! بىلىم بەردىڭ ۋە ئەلگە ھاكىم

قىلىدىڭ، ئادالەتتىن ئايرىما، كۆڭلۈمگە قۇۋۋەت بەر. پۇقرالىرىم -
 نىڭ ئېغىر يۈكىنى كۆتۈرۈش، ھەممە ياخشىلىقلارنى قىلىش
 ئۈچۈن سەنلا مەدەت بېرەلەيسەن.

ئادىل - توغرا بەگكە ئىگە بولغان خەلق بەختلىكتۇر، خەلقى
 بەختلىك بولغان بەگمۇ سائادەتلىكتۇر. يامانلارمۇ، ياخشىلارمۇ
 ئۆلسە، تۇپراققا ئايلىنىدۇ، (گەرچە) تۇپراققا ئايلىنىمۇ نامى قا-
 لىدۇ.

ئىدراك كىشى
 ئۈچۈن ئەزىز (ۋە)
 قىممەتلىك نەر -
 سىدۇر. ئىدراك -
 نىڭ ئورنى ئۈس -
 تۈنكى مېڭىدە بو -
 لىدۇ، (ئۇ) قەدىر -
 لىك نەرسە بول -
 غانلىقى ئۈچۈن
 ئورنى باشتا بو -
 لىدۇ. ئىدراك
 كىشى ئۈچۈن بىر
 كىشەندۈركى،
 ئادالەت ۋە توغرا
 ئىشتىن نېرى
 كەتكۈزمەيدۇ.
 بىلگىنىكى، مېھ -

قەيسەر ھېسامىدىن سىزغان

رىبان خۇدا (ئۆزى) تاللىغان بەندىسىنىڭ قىلقى بىلەن تىلىنى ئىدراك ئارقىلىق كىشەنلىدى. ئىدراكسىز ئۆلۈكتۈر، ئىدراكلىق تىرىك. ئىدراك ئەرنى ئەنە شۇنداق مۇۋاپىق ئايرىدۇ. ئادەم گويا تۈندەك قاراڭغۇ ئۆي بولسا، ئىدراك ئۇنى يورۇتقۇچى مەشئەلدۇر. بارلىق ياخشىلىقلار ئىدراكتىن كېلىدۇ، بىلىم بىلەن ئەر يۈك-سىلىپ مەشھۇر بولىدۇ. بۇ ئىككىسى بىلەن ئىنسان ئۇلۇغ بولىدۇ، بۇ ئىككىسى ئادالەت يولىنى ئاچىدۇ. كىشى بىلىمى بىلەنلا ھايۋاندىن پەرقلەندۇ، بىلىمدىنمۇ يۈكسەكرەك يەنە نېمە بار؟

ئادەم بىلەن ھايۋاننى بىلىم ئايرىدى، بىلىم بىلەن ئىنساننىڭ

يۈسۈف خاس ھاجىنىڭ 100 نەسەھەتى

قولى ئۇزۇن بولدى. يۈر، ھايۋان بولما، بىلىم بىل، بىلىم (ۋە)
ئىدراك بىلەن سۆزۈڭنى راۋان قىل.

كوڭۇل ئارزۇ قىلغان، قاتتىق بېرىلگەن (نەرسە) لەززەتتۇر.
كۆزنىڭ لەززىتى — سۆيۈندۈرگۈچى يۈزنى كۆرۈش، جاننىڭ
لەززىتى — كوڭۇل ئارزۇسىغا ئېرىشىش.

سۆيۈملۈك يۈزگە قارىسا، سۆيگۈنىڭ نېمىلىكىنى بىلىدۇ.

پولات ئابدۇكېرىم غوجا فوتوسى

يۈسۈق خاس ھاجىبىنىڭ 100 نەسبەتى

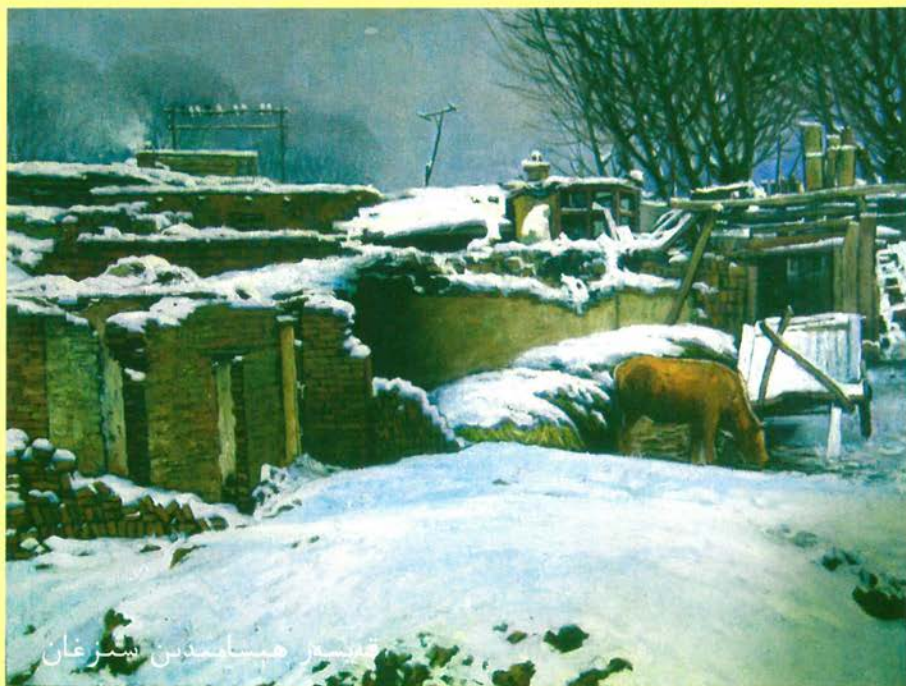
كۆز ئۈچۈن ھەممە نەرسىنى كۆرۈش توسالغۇسىز بولمايدۇ، شۇنى بىلگىنىكى، كۆڭۈل ئۈچۈن توسالغۇ يوقتۇر. (كىشى) سۆيگەن يا - كى سۆيىمگەنلىكىنى بىلەي دېسە، كۆڭلىنىڭ رايىغا باقسۇن، ئاندىن چۈشىنىدۇ. سۆيۈملۈكلەر يۈزىدە نىشان بولىدۇ، كۆزىنى كۆزىگە تىكسە، بىر - بىرىنى بىلىدۇ.

بەگدە ياخشى خۇلق ۋە مىڭ خىل ھۈنەر - پەزىلەت بولغاندا، دىلا، ئاندىن ئەل - يۇرتنى باشقۇرۇپ، تۇماننى تارقىتالايدۇ. بۇ ياخشى خۇي - پېئىل نېمىدې - گەن گۈزەل! ياخشى خۇي - پېئىل ئەل ئۈچۈن (تۈگىمەس) نېمەتتۇر. خۇدا كىمگە جاھىل خۇي بەرگەن بولسا، زامان ئوقى ئۇنى رەنجىتىدۇ. قايسى بەگدە بۇنداق جاھىل خۇي بولسا، بارچە ئىشى تەتۈرىگە ماڭىدۇ، شادلىقى غەمگە ئايلىنىدۇ. بەگ ساپ دىل، مەجەزى ئالىيجاناب بولۇشى كېرەك، ئۇرۇقى تازا بولغانلار دائىم پاكلىقنى خالايدۇ. ساپ دىل - تەقۋادار كىشىنىڭ كۆڭلى قورققاق بولىدۇ، كۆڭۈل قورقسا، بەگلەر ئىشنى توغرا قىلىدۇ. ئەگەر بەگ ساپ دىل - تەقۋادار، سە -

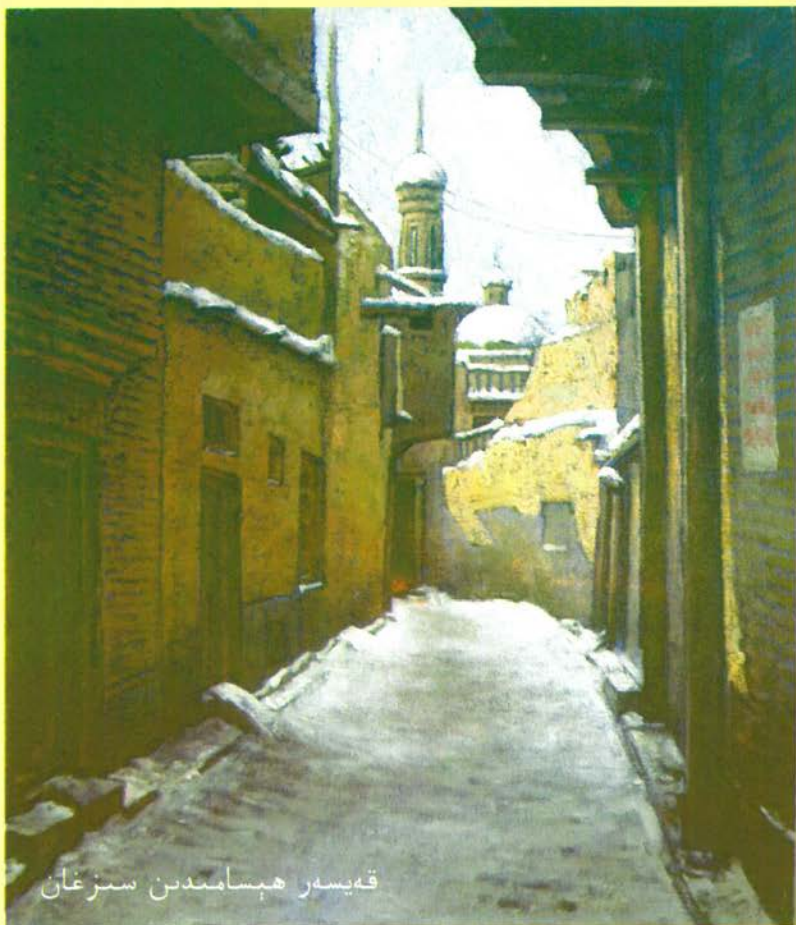

كىشى ئۈچۈن ئەقىل - ئىدراك نېمىدېگەن ياخشى، ئەقىل - پاراستى بولغاندىلا ئاندىن دانا دەپ ئاتاش كېرەك. ئالدىراقسان - لىق، ۋەھىمە ھەممە ئۈچۈن يامان، بۇ ئادەت ئەگەر بەگدە بولسا، ئۇنىڭ يۈزىنى سارغايتمىدۇ. ئالدىراقسان، يەڭگىل كىشىنىڭ خوي - پەيلى غەزەپلىك كېلىدۇ، بۇ ئادەت بىلىمسىزلىكنىڭ بەلگىسىدۇر.

ئالدىراپ قىلىنغان ئىشلار خام بولىدۇ، ئاش - تاماقنىمۇ ئالدىراپ يېسە كېسەللىك كەلتۈرىدۇ. ھەرقانداق ئىشتا تەمكىن -

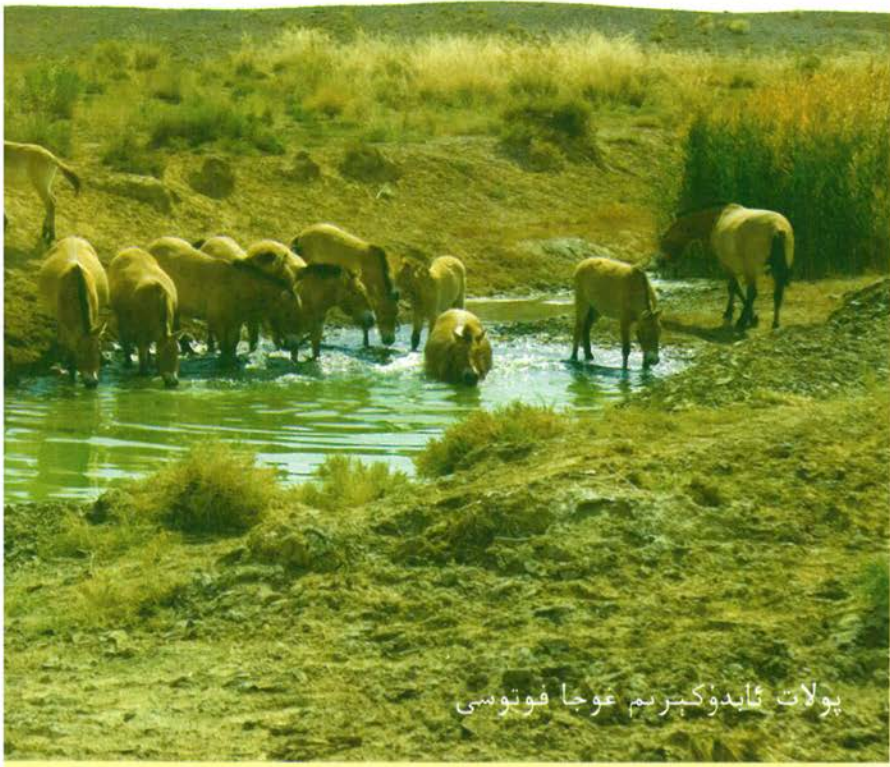
قەيسەر ھېسامىدىن سىزغان

بەگ ھايالىق، ئېسىل كىشى بولۇشى كېرەك، ھايالىق (كى-
شىنىڭ) ئىشلىرى بۇزۇلمايدۇ، مۇكەممەل بولىدۇ. كىمدە ھايا
بولسا، ھەرىكىتى يېقىملىق بولىدۇ، ھەر خىل نامۇۋاپىق ئىشلار-
غا قول تەگكۈزمەيدۇ. خۇدا كىمگە نومۇس، ھايا بەرگەن بولسا،
ئۇنىڭغا دۆلەت ۋە چوڭ ئىناۋەت بەرگەن بولىدۇ. بارلىق نامۇۋاپىق
ئىشلاردىن توسقۇچى ھايادۇر، بارلىق ياخشى ئىشلارغا ئۇلاشتۇر-

يۈسۈپ خاس ھاجىنىڭ 100 نەسىھەتى

غۇچمۇ ھايادۇر. ھايا نېمىدېگەن ياخشى نەرسە، ئۇ ئەرنىڭ كۆر -
كى! ھايا كىشىنى نۇرغۇن ياخشىلىققا (يېتەكلىگۈچى) چۈلۈۋر -
دۇر.

(بەگنىڭ) سۆزى چىن، (دىلى) توغرا بولسۇنكى، بۇنىڭ بىلەن
خەلققە پايدا كەلتۈرىدۇ، كۈنى تۇغىدۇ. ئەگەر بەگلەرنىڭ كۆڭلىد -
دە خىيانەت بولسا، خەلققە پايدىسى تەگمەس، ئۇنىڭدىن ۋاز كەچ.
(بەگنىڭ) كۆڭلى، تىلى ۋە قىلىقلىرى چىن - ئىشەنچلىك بول -

پولات ئابدۇكېرىم غوجا فوتوسى

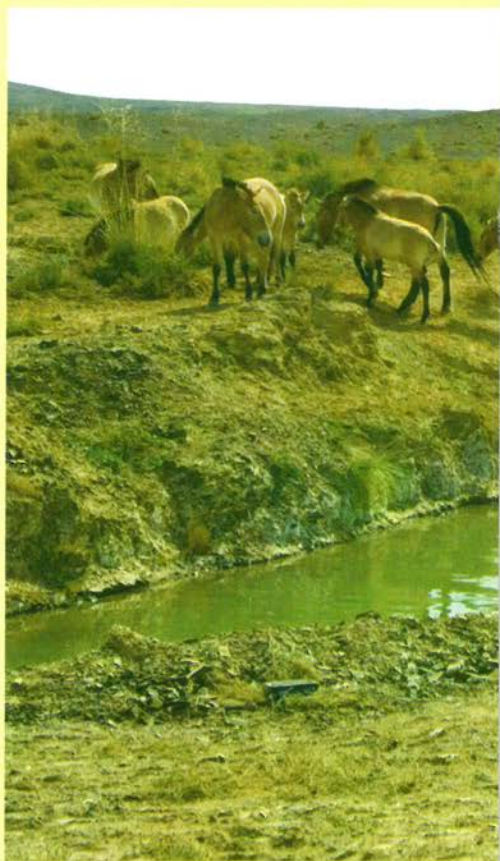

يۈسۈف خاس ھاجىنىڭ 100 نەسىھەتى

مىسا، ئۇ ئەلدىن (بەخت) قاچىدۇ، (ئۇ يەردە) بەختكە ئورۇن بولمايدۇ. سۆزىدە تۇرمايدىغان بەگكە ئۈمىد باغلىما، ئۆمرۈڭ زايە كېتىدۇ ۋە ئۆكۈنسىن. بەگ ناھايىتى ھوشيار ۋە سەگەك بولۇشى كېرەك، بەگ بىخۇد بولسا، پالاكەت باسىدۇ.

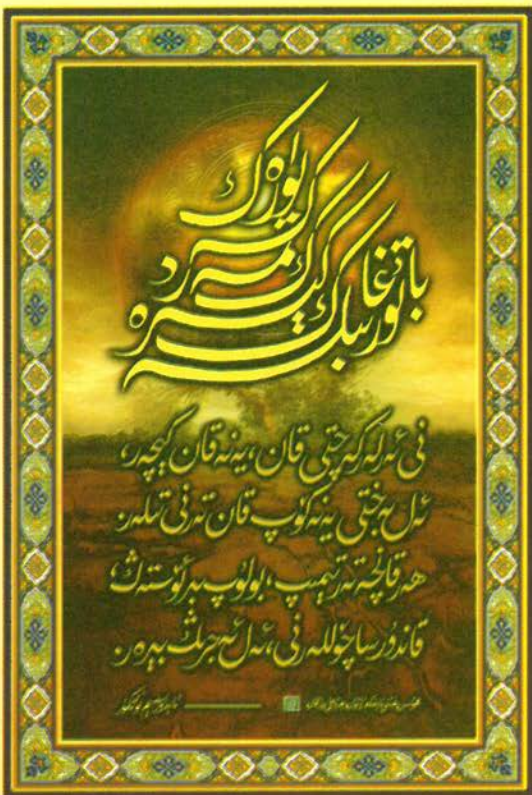
ئەلنىڭ نۇقتىسى ۋە قۇلۇپى ئىككى نەرسىدۇر، بىرى، ھوش-يارلىق؛ يەنە بىرى، مەملىكەتنىڭ ئاساسى بولغان قانۇن. قايسى بەگ ھوشيار بولسا، ئېلىنى مۇستەھكەملىيەلەيدۇ، دۈشمەننى بويۇن ئەگدۈرۈپ، ئۇنى يۈگەنلىد-يەلەيدۇ. قايسى بەگ ئەلدە توغرا قانۇن يولغا قويسا، ئېلىنى روناق تاپقۇزىدۇ ۋە يورۇق كۈنگە يەتكۈزىدۇ. قارا، بەگلىكنىڭ نۇقتىسى بۇ ئىككى (نەرسە) دۇر، بۇ ئىككى كىسى تولۇق بولسا، بەگ بەگلىك قىلالايدۇ.

ئەي ئەل باشقۇرغۇچى بەگ، ئەلنىڭ ئامانلىقىنى تىلىسەڭ، ئېلىڭنىڭ ھەممە تەرىپىنى ھوشيارلىق بىلەن كۆزەتكىن. ھوشيارلىق بىلەن بەگنىڭ ئېلى كۈچىيىدۇ، بىخۇدلىق — بەگلىكنىڭ ئۇلىنى بۇزىدۇ. سەن ھوشيارلىق بىلەن دۈشمەننى بو-

يۈن ئەگدۈر، خەلققە قانۇن يۈرگۈزۈپ، ھالاۋەتتە (ئازادە) ياشا. ئىككى نەرسە بىلەن ئىل باشقۇرغۇچى بەگلىكىنى بۇزىدۇ، ئەگرى يولغا كىرىپ، توغرىلىقتىن ئازىدۇ، ئۇلارنىڭ بىرى، زۇلۇم، يەنە بىرى، بىخۇدلۇق قىلىش، بۇ ئىككىسى بىلەن بەگ ئېلىنى خاراب قىلىدۇ. سەن دۈشمەننى بويۇن ئەگدۈرىمەن دېسەڭ، قۇلاق ۋە كۆزۈڭنى ھوشيار تۇتۇشۇڭ كېرەك. بەگلەر ھوشيارلىق بىلەن دۈشمەننى مەغلۇپ قىلغان، بىخۇدلۇق بىلەن بەگلىكنىڭ بېغىدىنى ئۈزگەن. بەگلەر بىخۇد بولسا، ئىشلىرىنى پۈتتۈرەلمەيدۇ، ئىشىنىش، بىلىش كېرەككى، بىخۇد بەگ بەگلىك قىلالمايدۇ.

ھوشيار ئەر دائىم تەييار تۇرۇپ، بىد-خۇدلارنى قايقانغا چۈشۈرىدۇ، (ئەگەر) دۈشمەن بىخۇد بول-مىسا، ئۇنى كىم يېڭەلەيدۇ؟ بەگ ھوشيار بولسا، ئەل-گە (ھېچكىم) قول تەگكۈزەلمەيدۇ، قول تەگكۈزسە، ئەقىل - پاراسەت، بىلىم (بىلەن تەدبىر كۆ-رىدۇ). زوراۋان - زالىم كىشى ئۆزىمۇ ئۈزۈن بەگلىك قىلالمايدۇ، (چۈن-

كى) زالىمنىڭ زۇلمىنى خەلق كۆتۈرەلمەيدۇ.

زالىم ئۆز ئېلىنى ئۇزۇن مۇددەت سوريالىمايدۇ. زۇلۇم – زورلۇق كۆيەر ئوتتۇرىكى، يېقىنلاشسا، (ئادەم) كۆيىدۇ، قانۇن – بىر سۈدۈركى، ئۇ ئاقسا نېمەت ئۈنىدۇ. ئۇزۇنراق ئەل سوراش ئۈچۈن توغرا قانۇن يۈرگۈزۈش، خەلقنى قوغداش كېرەك. قانۇن بىلەن ئەل روناق تاپىدۇ، دۇنيا تۈزۈلىدۇ، زۇلۇم بىلەن ئەل خارابلىشىدۇ، دۇنيا بۇزۇلىدۇ. بەگ-لەر كۆڭلىنى دۈرۈس تۇتۇپ، قانۇننى يولغا قويسا، بۇ بەگلىك

يۈسۈف خاس ھاجىنىڭ 100 نەسىھەتى

بۇزۇلمايدۇ، ئۇزۇن مۇددەت ئۆرە تۇرىدۇ.

ھەممىدىن يامىنى بەگلەرنىڭ يالغانچى دەپ ئاتىلىپ قېلىدۇ. بەگنىڭ سۆزى توغرا، قىلىقلىرى ئىشەنچلىك بولسۇن. خەلق ئۇنىڭغا ئىشەنسۇن ۋە بەختىيار ياشىسۇن. يالغانچى كىشىلەر ۋاپاسىز بولىدۇ، ۋاپاسىز كىشى خەلققە ئالايىق ئىشلارنى قىلىدۇ. ۋاپا كىشى ئۈچۈن ئادەمىلىكنىڭ بېشىدۇر.

سۆزى يالغاننىڭ قىلمىشى جاپادۇر، كىم (بىراقۇغا) جاپا قىلدۇ.

يۈسۈف خاس ھاجىبىنىڭ 100 نەسەھەتى

سا ئۇ ھايۋاندۇر. يالغانچى كىشىدىن ۋاپا كۈتمە، بۇ، كۆپ يىللار مابەينىدە سىنالغان سۆزدۇر.

ئارسلان ئىتلارغا باش بولسا، بارچە ئىتلار ئارسلاندەك بولىدۇ، ئەگەر ئارسلانغا ئىت باشچىلىق قىلسا، بارچە ئارسلانلار ئىت سىياقىغا كىرىپ قالىدۇ.

بەگ ئۈچۈن سېخىلىق ۋە كەمتەرلىك كېرەك، كەمتەرلىك بىلەن مېجەزى مۇلايىم (بولىدۇ). بەگلەر سېخىي بولسا، نامى مەشھۇر بولىدۇ، نام - شۆھرىتى بىلەن دۇنيانى ئىگىلەيدۇ.

پولات ئابدۇكېرىم غوجا فوتوسى

يۈسۈڧ خاس ھاجىنىڭ 100 نەسبەتى

جاھىللىق كىشى ئۈچۈن ئېغىر بىر يۈكتۈر، جاھىل قىلىققا ئەسىر بولغان بولساڭ، ئۇنىڭغا ئوق ئات. دۈشمەن قىلمىغاننى (ئۆزىنىڭ) خۇي - پەيلى قىلىدۇ، ئۇ دۈشمەننىڭ بۇ دۈشمەندىن نېمە پەرقى بار؟

ئەي ئەلىگ، قارا، بەگكە بۇ بىرقانچە نەرسە كېرەككى، (شۇ ئارقىلىق ئۇ) خەلققە سۆيۈملۈك بولۇپ، تۆردىن ئورۇن ئالسۇن: (ئۇ) خۇش چىراي، سۆزى شېرىن، ئۆزى مۇلايىم بولۇشى، ئىش - ھەرىكىتىمۇ تامامەن شۇنىڭغا مۇناسىپ بولۇشى كېرەك. كۆڭلى - نى كەمتەر (تۇتسا)، قولى ئوچۇق - سېخىي بولسا، بۇلارغا ياردە - شا، سادىق - كۆيۈمچان بولسا، ھەر خىل پەزىلەتلەرنى تۈگەل بىلسە، يارىماس ئەھۋاللاردىن يىراق تۇرسا، (بۇنداق كىشى)، خەلق

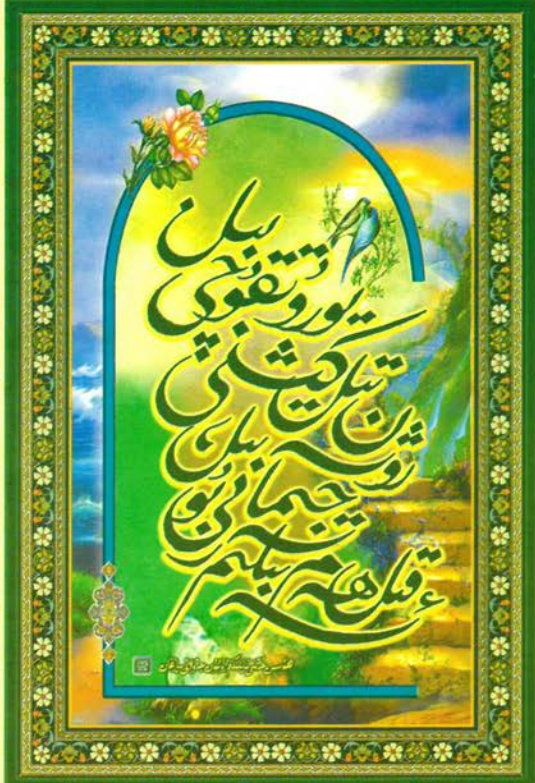

كىمبۇر نوردى سىرغان

ئىچىدىن تاللانغان سەرخىل كىشىدۇر، تاللانغان سەرخىل كىشى - كەمتۈكسىز تولۇن بولىدۇ. ئۇنىڭغا جاھان خەلقىنىڭ ھەممىسى قول قويدۇ، بۇنداق بەگلەر جاھاننى سوراپ، تىلىكىگە يېتىدۇ. قاپقى يامان، سۆزى قوپال، تەكەببۇر مەجەزلىك ئادەم كىشىنى تەزدۈرىدۇ، يۈرۈش - تۇرۇشىنى تۈزىتەلمەيدۇ. قوپاللىق، ئال-

دراڭغۇلۇق، يېنىكلىك ۋە شالاقلىق ئاۋامنىڭ قىلىقىدۇر، بۇ-
 نىڭدىن يىراق تۇرۇش كېرەك. ئاۋامنىڭ قىلىقى بەگكە يې-
 قىنلاشمىسۇن، يېقىنلىشىدىكەن، بەگ قەدىرسىز بولىدۇ. قارا
 قۇلنىڭ رەڭگىدۇر، بەگ بولسا ئاق، بىلگىنىكى، (خۇدا) قارا بىلەن
 ئاقنى پەرقلەندۈرگەن. ئېسىل بىر بەگ بولاي دېسەڭ، ئېنىقكى،
 ئەي شۆھرەتلىك زات، پەزىلىتىڭمۇ ئېسىل بولسۇن. نامدا بەگ
 بولۇپ، قىلىقى ئاۋامدەك بولسا، ئۇ خەلق ئارىسىدا ئاۋامدىنمۇ
 پەس بولىدۇ.

بەگ مەي ئىچ-
 مەسلىكى، پىتنە -
 پاسات قىلماسلىقى
 كېرەك، بۇ ئىككى
 قىلىقتىن ئاقىۋەت
 بەخت قاچىدۇ. دۇنيا
 بەگلىرى شاراب تە-
 مىگە بېرىلىپ كەت-
 سە، ئەل ۋە خەلقنىڭ
 دەرد - ئازابى (تې-
 خىمۇ) ئاچچىق بو-
 لىدۇ. دۇنيا سورد-
 غۇچى (بەگ) ئويۇنغا
 بېرىلسە، ئېلىنى
 بۇزىدۇ (ۋە) ئۆزى
 موھتاجلىققا چۈشە-

قەيسەر ھېسامدىن سىزغان

دۇ. بەگنىڭ ئىشىنى ۋاقتىدا بېجىرمىسە، قۇش سېلىپ قوغلىد-
سىمۇ، ئۇنىڭغا يېتىشەلمەيدۇ. ئەي بوغۇزنىڭ قولى مەيخور، مەي
ئىچمە! مەي ئىچسەڭ، كەمبەغەللىك يولى ئېچىلىدۇ، ئاۋام مەي-
خور بولسا، مال - دۇنياسى شامالدەك ئۈچۈپ كېتىدۇ، بەگ مەي-
خور بولسا، ئېلىنى قانداق تۇتۇپ تۇرالايدۇ؟ بۇ مەي ۋە مەي سات-
قۇچى دۈشمەندۇر، كۈمۈش ئالىدۇ، مەجەز - خۇلقى ئۇرۇشقا،
جاڭجالچى بولىدۇ. كىشى مەست بولسا، گالۋاڭ ۋە تەلۋە بولىدۇ،
تەلۋە كىشىلەر قاچانمۇ تۈزۈلىدۇ؟

قىلىشقا تېگىشلىك نى - نى ئىشلار مەي ئىچسە (قىلىنماي)

يۈسۈڧ خاس ھاجىبىنىڭ 100 نەسەھەتى

قالىدۇ، قىلىشقا بولمايدىغان قانچىلىغان ئىشلار مەستلىكتىن كېلىدۇ. قانچىلىغان نالايىق ئىشلار مەي ئىچكەندە بولىدۇ، كۆپ-لىگەن ياخشى ئىشلار مەستلىكتىن قىلىنماي قالىدۇ.

قەيەردە پىتنە - پاسات بولسا، (ئۇ يەردىن) بەخت تېزىپ كېتىدۇ، پىتنە - پاسات ھەقىقەتەن، دائىم بەگلىكنى خاراب قىلىدۇ. بەخت - ئىقبال — پاك (نەرسە)، پاكلىقنى تەلەپ قىلىدۇ، دۆلەت — ساپ، تازا (نەرسە)، ئۇ ساپ - تازىلارنى يۆلەيدۇ. بەگ ئىچەرمەن، جېدەلچى، تەرسا بولسا، پۈتۈن خەلقىمۇ تامامەن ئىد-

پولات ئابدۇكېرىم غوجا فوتوسى

يۈسۈڧ خاس ھاجىبىنىڭ 100 نەسىھەتى

چەرمەن بولىدۇ. ئاۋامنىڭ ئالايىق ئىشلىرىنى بەگلەر تۈزەيدۇ، بېگى ئالايىق (ئىشنى) قىلسا، ئۇنى كىم يېتەكلەيدۇ؟ تازا بولمىدىغان (نەرسىنى) ئىنسان سۇ بىلەن يۇيۇپ تازىلايدۇ، ئەگەر سۇ بولغانسا، نېمە بىلەن يۇيۇپ تازىلايدۇ؟

خەلقنى باشلىغۇچى بەگ ئۈچۈن تىرىشچانلىق كېرەك، تىرىشچانلىق بىلەن بىللە مەردلىكمۇ كېرەك. بۇنداق تىرىشچانلىق (ۋە) مەردلىك بىلەن داڭ چىقارسا، تىلىكىگە يېتىدۇ (ۋە) ئولجىسى ئالدىدا بولىدۇ. كىمنىڭ تىرىشچانلىقى بولمىسا، ئۇ ئۆلۈكۈكتۇر، ھەر ئىككى دۇنيادا ئۆز ئۆلۈشىگە ئېرىشەلمەيدۇ. تىرىشچانلىق بىلەن بىللە سىياسەتمۇ كېرەك، سىياسەتكە بەگ يېتەكچىلىك قىلىشى كېرەك. بەگ سىياسەت بىلەن قانۇن (ۋە) ئەلنى تۈزەيدۇ، خەلق (ئۆز) قىلىقىنى سىياسەتكە قاراپ ئوڭشايدۇ.

بەگلەرنىڭ ئىشكىنى سىياسەت بېرىدۇ، بەگ سىياسەت بىلەن ئېلىنى تۈزەيدۇ. يامانلارغا سىياسەت يۈرگۈزۈش كېرەك، خەلقنىڭ مالىمانىنى سىياسەت باسىدۇ.

قايسىبىر بەگ خەلققە قانۇن يۈرىدۇ.

گۈزىمىسە، خەلقنى قوغدىمىسا، تالان - تاراج قىلسا، (ئۇ) خەلقنى ئوتقا تىققانلىق، ئېلىنى بۇزغانلىق بولىدۇ، بەگلىكنىڭ ئۆلىمۇ شۈبھىسىز يىقىلىدۇ.

ھاياسىز كىشى كىشىلەرنىڭ يامىنىدۇر. كۆزى توق بولۇشى، مال - دۇنياغا ھېرىس بولماسلىقى كېرەك، ئاچ كۆزلەر پۈتۈن دۇنيا مېلىغا ئىگە بولسىمۇ تويمايدۇ. كىشىلەرنىڭ ئېسىلى ھايا-لىق كىشىدۇر، ھايالىق كىشى كىشىلەرنىڭ بېشىدۇر. كىم ھايا-لىق بولسا، ئۇنىڭغا ھەرقانداق ئىشنى تاپشۇر، ئىنسان ھايا بىلەن يامانلىقنىڭ ئىشىكىنى ئېتىدۇ. ھاياسىز كىشى كىشىلەرنىڭ پەسكەشىدۇر، ھاياسىزنىڭ ئېغىزىدىن توغرا سۆز چىقمايدۇ. ھاياسىز كىشىدىن يىراق تۇر، يىراق! ھاياسىزلىق تەقىپ قىلىنغان كۆز دېمەكتۇر. ھاياسىزنىڭ يۈزىگە قارىساڭ، ئەتىسى سۆڭەكتۇر، ھاياسىزنىڭ ئۆزى پۈتمەس تۆشۈكتۇر. ھايا بىلەن ئىنسان ئاب-

قەيسەر ھېسامدىن سىزغان

رۈيۈلۈك بولىدۇ، ھايا بولغاندىلا (كىشىنىڭ) يۈزى يورۇق بولىدۇ.

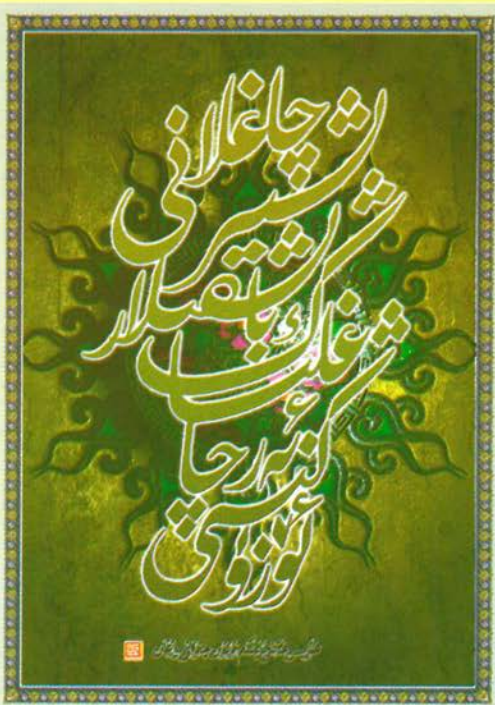
كىشىنىڭ كۆركىگە ئىچكى مەجەزى ھەمراھدۇر، چىراي كۆركەملىكىگە ئىش - ھەرىكىتى ماس بولىدۇ. تېشىنى كۆرۈپ ئىچىگە گۇۋاھلىق تاپساڭ، بەس، تېشى ئىچىدەك، ئىچى تېشىدەك بولىدۇ.

دىلى كەمتەر بولسا، كىشىنىڭ سۆيگۈسىگە سازاۋەر بولىدۇ، سۆيگۈگە سازاۋەر بولغان كىشى دوستلىرىنى خۇشال قىلىدۇ. مۇلايىم، كەمتەر (كىشى) نېمە دەيدۇ، ئاڭلا: دىلى كەمتەرلىك كىشى ئۈچۈن نېمىدېگەن ياخشى! كەمتەر كىشى خەلق ئىچىدە

يۈسۈف خاس ھاجىبىنىڭ 100 نەسەھەتى

سۆيۈملۈك بولىدۇ، كۆڭلى قاتتىق كىشى سۆيگۈگە سازاۋەر بولالمايدۇ. كەمتەر كىشى ئۇزۇن مۇددەت ئېتىبارلىق بولىدۇ، تەكەببۇر كىشى بۈيۈكلۈككە ئېرىشەلمەيدۇ.

ئەلچى ھەممە كىشىلەرنىڭ سەرخىلى بولۇشى كېرەك، بىلىملىك، ئىدراكلىق، ناھايىتى يۈرەكلىك بولۇشى كېرەك. ھەر تۈرلۈك ئىشلار ئەلچى بىلەن پۈتىدۇ، كۆركەم ئىشلار ئەلچىلەر ۋاستىسى (بىلەن قولغا) كېلىدۇ. ئەلچى بەك ئىدراكلىق، ئېغىر - يېسىق بولۇشى، بىلىملىك بولۇشى، سۆزگە تەبىر بېرەلەيدىغان بولۇشى كېرەك. يەنە سۆزنىڭ ئىچى، تېشىنى بىلىشى كېرەككى، بۇنىڭ بىلەن زىممە - سىگە ئالغان ئىشلارنى ئورۇندىيالىسۇن.

(ئەي) كۆپنىڭ ئىچىدىن تاللانغان كىشى، ئەقىللىقنى بىل، بىلىملىكلەرنى خەلقنىڭ چوڭى قىل. قايسى ئىشتا ئىدراك - نى بىرىنچى ئورۇنغا قويسا، شۇ ئىش بىر باشقا چىقىدۇ، (بۇنى) كۆپ سىندىم. دانا

يۈسۈف خاس ھاجىبىنىڭ 100 نەسىھەتى

قايسى ئىشقا بىلىم ئىشلەتسە، شۇ ئىشقا ئېرىشىدۇ، (نەتىجىنى) قولغا كەلتۈرەلەيدۇ. ئىدراك ئىشقا سېلىنسا، بىلىم باشچىلىق قىلسا، كىشى قىلماقچى بولغان ھەرقانداق ئىش ئوڭۇشلۇق بو-لىدۇ.

تولۇق باي بولاي دېسەڭ، ئەي مەرد، شەۋكەتلىك، كۆڭۈل باي-لىقىنى تىلىگىن. كۆزى توق قانچىلىك قۇل بولغان ھالەتتىمۇ بەگدۇر، ئاچ كۆز ئادەمنىڭ بەگلىكىدىن قۇللۇق ياخشىدۇر. قاي-سى بەگ ئاچ كۆز بولسا، ئۇ گاداي - كەمبەغەلدۇر، قايسى قۇلنىڭ كۆزى توق بولسا، ئۇ بەگدۇر، كۆڭلى بايدۇر.

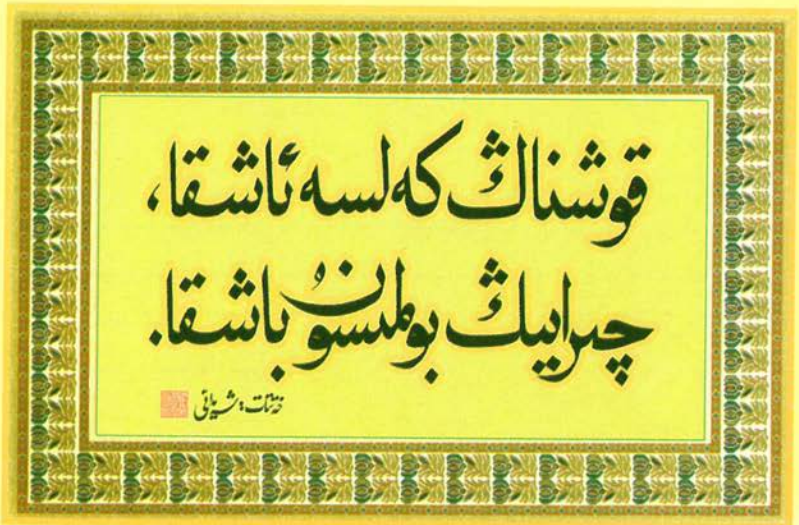
ھايا بولمىسا، ئادەم قوپال، پەس بولىدۇ، كىشىلەر ھايا بىلەن ئىشەنچلىك (ھەرىكەت) قىلالايدۇ. ئېغىر - بېسىق ئادەم مۇلايىم دەپ ئاتىلىدۇ. خۇش پېئىل، سىلىق بولسا، سۆيگۈگە سازاۋەر بو-لىدۇ. ئادەمدە زېرەكلىك بىلەن بىلىمۇ بولسا، شۇ بىلىم (بى-لىم) ھەممە ئىشقا قول ئۇزىتالايدۇ.

(ھەر) ئىشنى ئىدراك بىلەن چۈشىنىپ، بىلىم بىلەن بىل، كۈنۈڭ قۇتلۇق، يىللىرىڭ سائادەتلىك بولسۇن. زېرەكلىك بىلەن كىشى تىلىكىگە يېتىدۇ، (ئالدى بىلەن) بىلىم ئۆگەن، ئەقىل تاپ، ئاندىن ئىشقا كىرىشكىن.

مەي بىلىمگە، ئەقىلگە دۈشمەندۇر، مەيىنىڭ نامى، ھەقىقەتەن،

جاڭجال - غوۋغادۇر. قانچىلىك بىلىملىك، ئىدراكلىق ئادەم بول-
مىسۇن، ئىچمىلىككە بېرىلىدىكەن، ئۆز ئىشىنى بۇزىدۇ. قانچە-
لىق ھايالىق، سىلىق، قىلىقلىرى ئۆز كىشى بولمىسۇن، مەي
ئىچىدىكەن، بارلىق قوپاللىقلارنى قىلىدۇ. ئەپسۇسكى، (كىشى-
لەر) ھايا، ئەقىل - ئىدراك ۋە بىلىمنى ئاشۇ ناپاك ئىچمىلىككە
بېرىۋېتىدۇ، ئەي گۈزەل. مەي ئىچمە، مەي ئىچسە كىشىنىڭ
بەختى كېتىدۇ، مەي ئىچكۈچىنىڭ نامى ساراڭ - تەلۋە بولىدۇ.
قېرىنغا ئىچمىلىك كىرسە، سۆزنى (سىرتقا) چىقىرىدۇ، چىققان
سۆز يېنىپ كېلىپ، ئۆزۈڭنى ئۆرتەيدۇ.

ئەگەر مەست قىلغۇچى ئىچمىلىكنى ئىچىدىكەنسىن، كۆڭۈل
سىرىڭنى ئاچتىڭ ۋە ئىچىڭدىكىنى (سىرتقا) چىقاردىڭ. بىلىم-
لىك مەي ئىچسە بىلىمسىز بولىدۇ، بىلىمسىز مەي ئىچسە گۈدەك
بالغا ئايلىنىدۇ.

كىشى بىرەر كىشى ئۈچۈن ئەمگەك قىلسا، ئۇنىڭ ئورنىغا كىشىلىك بىلەن جاۋاب ياندۇر، كىشىنىڭ ئەمگىكىنى بىلمەيدىغان كىشىنى كىشى دەپ ھېسابلىما، (ئۇ) ھايۋانغا باراۋەردۇر.

بىلىملىك، ئىدراكلىق كىشى (ھەقىقىي) كىشىدۇر، ئۇنىڭدىن باشقىلىرىنىڭ ھەممىسى ھايۋانغا باراۋەر! ئىش بىلسە بىلىملىك، ئىدراكلىق بىلىدۇ، ئىش قىلسىمۇ بىلىملىك، ئىدراكلىق قىلالايدۇ.

بارلىق چىگىش تۈگۈنلەر بىلىم بىلەن يېشىلىدۇ، بىلىم ئىگىلە، ئىدراكلىق بول، ئەقىل بىلەن ياشا. بىلىم بىلەن ئىش قىل، يەنە تىلىڭنى توغرا تۇت! يەنىمۇ ئۆگەن، كۈنۈڭ بىخۇد ئۆتەلمىسۇن.

قېرىنداشلىق كىشى ھەممىدىن كۈچلۈك بولىدۇ. قېرىنداشلىق كىشىنىڭ داڭقى، شۆھرىتى بۈيۈكتۇر. دوستلىرى بار كىشىنىڭ نامى، سۆزى بۈيۈكتۇر. قېرىنداشلىق بولمىسا، يۈر، دوست تۇت، دوستۇڭ ياخشى بولسا، شۇ قېرىنداشتۇر.

ئىككى تۈرلۈك كىشى كىشى ئاتىلىدۇ: بىرى، ئۆگەتكۈچى؛ بىرى، ئۆگەنگۈچى. بۇ ئىككىسىدىن باشقىسى ھايۋان قاتارىدۇر، خالىساڭ ئۇنىڭغا تۇر، خالىساڭ بۇنىڭغا.

بىلىم دوزاخ ئىشىكىنى (پېچەتلەيدىغان) تامغا بولىدۇ. بىلىم بىلەن قىلىنغان ئىبادەتنىڭ ساۋابى كۆپ بولىدۇ، بىلىمسىز ئىبادەت قىلسا، ساۋابقا ئېرىشەلمەيدۇ. بىلىمسىزنىڭ قىلغان ئىبادەتتىگە قارىغاندا، بىلىملىكنىڭ ئۇخلىغىنىنىڭ ساۋابى يۇقىرىدۇر.

كىشىلەرنىڭ ياخشىسى ئۆز پايدىسىدىن كېچىپ، مۇشەققەت چېكىپ باشقىلارنىڭ پايدىسىنى كۆزلەيدۇ. كىشى كۆيۈمچان بولۇشى، مېھرى بىلەن يامانلارغا ئېچىنىپ، (ئۇلارغا) ياخشى يول كۆرسىتىشى كېرەك. تىرىك ئىنسان ئوغلى پايدا يەتكۈزىدىغان بولۇشى كېرەك، پايدا يەتكۈزمەيدىغان كىشى تۇغۇلۇپلا ئۆلگەن ياخشى. كىشىنىڭ ياخشىسى كىشىگە پايدا يەتكۈزىدۇ، بۇنداق ياخشى كىشى — خەلقنىڭ نېمەتدۇر.

كىشىنىڭ كۆڭلى نازۇك، ئۇنى ئاسراش قىيىن. كۆڭۈل (گويا) شېشە دەپ سانىلىدۇ، ئەي ئوغلان، ئۇنى بەك ئاسرا، سۇنۇپ كەتمسۇن. كۆڭۈل نازۇك بولىدۇ، بۇ سىنالغان، (ئۇ) ئىسسىقتا تېز ئېرىيدۇ، سوغۇقتا توڭلايدۇ. دوستىنىڭ كۆڭلى سۇنسا، (ئۇ) ئەشەددىي دۈشمەن بولىدۇ، دۈشمەن بار يەردە مىڭ (خىل) ئاداۋەت ساقلىنىدۇ. دۈشمەندىن ھاياتقا كۆ-

يۈسۈف خاس ھاجىبىنىڭ 100 نەسىھەتى

ئۇلىسىزلىك تۇغۇلىدۇ، دۈشمەن قەيەردە بولسا، يارىماس ئىشلار بولىدۇ. سېنىڭ دۈشمىنىڭ قانچىلىك كىچىك بولسىمۇ، ئۇنى سەن چوڭ دەپ بىل، ئەي مەرد باتۇر. چىۋىن پىلغا دۈشمەن بولدى، بىرلا چاقسا، پىلنى تىپىرلىتىدۇ.

دۈشمىنىم كىچىك دەپ بىخۇد بولما، ئۇنىڭدىن نېمىشقا قورقمىمەن، دەپ چوڭ سۆزلىمە. دۈشمىنىڭ بولىدىغان بولسا، بىخۇد

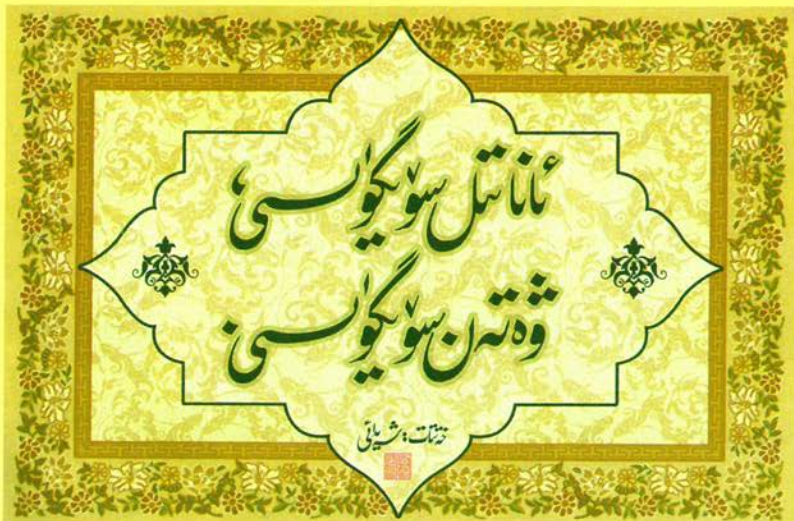

قەيسەر ھېسامىدىن سىزغان

بولما، دۈشمەنگە دۈشمەن بول، ياخشىغا ياخشى.

دوستلىرى ياخشى بولسا، ياخشى ئىش قىلغىلى بولىدۇ. بىراۋنىڭ پايدىسى بولسا، ئۇنىڭغا ئارىلاش، كىشىلەرگە نەپ كەل- تۈرۈش — كىشىنىڭ پايدىسى دەپ بىل. يالغۇز يۈرگۈچى كىشى بىر ناداندۇركى، (ئۇنىڭ) باشقىلارغا پايدىسى تەگمەيدۇ، ئەي سې- خىي، كىشىگە پايدىسى تەگمەيدىغان ئادەم ئۆلۈكتۇر. (سەن) پاي- دىلىق بول، ئۆلۈك بولما، ئەي مەرد يىگىت.

كىشىنىڭ دوست - يولداشلىرى كۆپ بولسا، نامى ئەلگە يې- يىلىدۇ، ئىشى يۈرۈشىدۇ. بۇ دۇنيادا ئۇ تىلىكىگە ئېرىشىدۇ، ئە- گەر ئاخىرە تىلىكىنى ئىزدىسىمۇ، ئاشۇ مەدەت بولىدۇ. ئەلەم، قاي- غۇغا (يولۇققاندا) ئۆزىنى پىدا قىلىدۇ. شادلىققا شادلىنىپ، كۆ-

زىنى ئاچىدۇ. پەزىلەتلىرىنى يېيىپ، بارچە خەلققە سۆزلەيدۇ، نۇقسانلىرىنى كۆرسە يوشۇرىدۇ، ھەرگىز ئېغىز ئاچمايدۇ. دۈش-مەن (ئۇخلاپ ياتقان) باتۇرنى ئويغانتۇچىدۇر، نۇقسان ۋە پەزىلەت-لىرىنى ئەلگە مەلۇم قىلغۇچىدۇر. دۈشمىنى بولمىغۇچە ئەرنىڭ مەردلىكى، نامى ۋە جاسارىتى ئايان بولاتتىمۇ؟ كىمنىڭ ئاشۇنداق پەزىلىتى كۆپ بولسا، ئۇنىڭ دۈشمىنىمۇ ھېسابسىز كۆپ بولىدۇ. كىمنىڭ پەزىلىتى ئېسىل، پاك بولسا، پۈتۈن ئەل كىشىلىرى ئۇنىڭغا دۈشمەن (بولىدۇ). قارا، ياخشى كىشىنىڭ دۈشمەنلىك بولۇشى ئېنىق، يامانغا دۈشمەن يوق، (چۈنكى) ياۋۇز كىشى — ئۆلۈكتۇر. قايسى ئەرگە (قارشى) كۆپ دۈشمەن يىغىلسا، ئۇ ئەرنىڭ پەزىلىتىنى باشقىلاردىن ئارتۇق بىل. دۈشمەن بىلەن ئېلىشقان ئەرنىڭ نامى بۈيۈك بولىدۇ، دۈشمەنسىز كىشىنىڭ نامى چىقمايدۇ، (يەردە) ياتىدۇ. پەزىلەتلىك كىشى پەزىلىتى بىلەن تىلەك — ئارزۇسىغا يېتىدۇ.

كىشىلەرگە (ھەرگىز) قوپاللىق قىلما، قوپال سۆز ئۇزۇن يىلدىلىرى رەنجىتىدۇ. سېنى كىم سۆكسە، سەن ئۇنى ماختا، (شۇنداق قىلساڭ) ئۇ ئوسال بولۇپ، سەن ئېسىل سانلىسەن. جاپا قىلغۇچىغا ۋاپا قىلىۋەرگىن، مەرد كىشى ۋاپا قىلىدۇ، يامانلار جاپا (قىلىدۇ). يېقىن قوۋم — قېرىنداشلار سەندىن (ئالاقىنى) ئۈزسە، سەن ئۇلارغا يېقىنلىق قىلغىن. مەرد شۇنىڭ ئۈچۈن مەردكى، ئۇ ئېغىرلىقنى كۆتۈرۈپ، ئۆلۈمىنى يوشۇرۇپ سەۋر بىلەن يۈرىدۇ.

سۆزنى سۆزلىمىسەڭ، (ئۇ) ساڭا قۇل بولىدۇ، ئەگەر سۆزلەپ

يۈسۈف خاس ھاجىبىنىڭ 100 نەسىھەتى

قويساڭ، (ئۇ) سېنى قۇل قىلىدۇ. سۆزنى ھېسابىدا سۆزلە، ئال-
دىراپ - ھۇدۇقۇپ كەتمە، ئالدىراپ قىلىنغان سۆز كېيىن پۇ-
شايمان بولىدۇ.

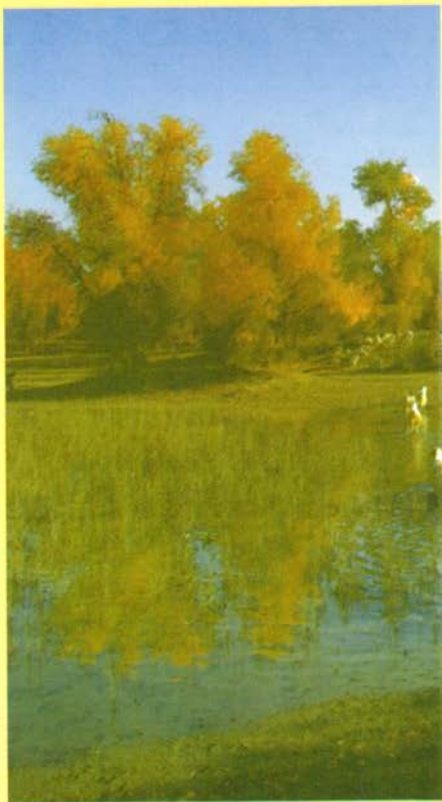
غەيرەت قىلىپ تىرىشىپ ئۈچ ئىشتىن يىراق تۇر: بىرى،
بەگلىك قىلما، بۇ سۆزنى كېسىپ ئېيتتىم. يەنە بىرى، يالغانچى-
لىق، بىرى، ئاچ كۆزلۈك، بۇ ئۈچ ئىشنىڭ ھەر ئۈچلىسىنىڭ
تۈۋى يوقلۇقتۇر. كىشىلەردىن يامانلىما، ئۇششاق سۆزلىمە،

پولات ئابدۇكېرىم غوجا فوتوسى

توغرا سۆزلىگىن، بار (سۆزنى) يوشۇرما. ھەر جەھەتتە ئۆزۈڭنى پاك تۇت، (چۈنكى) بەگلەر پاك تۇر، پاك نەرسىنى سۆيىدۇ. ئوردىغا كىرسەڭ دىققەت بىلەن ماڭ، سېنى كىم قەدىرلىسە، (سەنمۇ) ئۇنى قەدىرلە. كۆرەڭلىمە، قولۇڭنى پۇلاڭلىتىپ كىرمە، قول ئېلىپ سالاملاش، (نامۇۋاپىق) ھەرىكەت قىلمىغىن. ئولتۇرماقچى بولساڭ، ئورنۇڭنى بىلىپ (ئولتۇر)، كىشىلەرنى رەنجىتمە، مۇلايم بول. ئۇ يەردە كېكىردەك قىرما، تۈكۈرمە، بۇ ئەدەپسىزلىك بولىدۇ، (كىشىنىڭ) تاۋنى بۇزىدۇ. يەنە چازا قۇرۇپ ئولتۇرما، يانپاشلاپ ياتما، ئۈنلۈك قاققلاپ، قاتتىق كۈلمە ۋە تىرىق ئالما، پۈتۈڭنى ئالماپ (ئولتۇرما) بۇ كىشىگە خارلىق كەلتۈرىدۇ، بەختىنى قاچۇرىدۇ. سەندىن چوڭراقلار سۆز قىلسا، سەن ھەممە سۆزۈڭنى قويۇپ، ئۇنى ئاڭلا. سۆزنى توغرا سۆزلىگىن، يۈزۈڭ يورۇق بولىدۇ، ئۆزۈڭگە لايىق بولمىغان سۆزنى سۆزلىمىگىن.

ئەگەر سېنى زىياپەتكە چاقىرسا، ئەدەپ بىلەن تاماق يە، بۇنى ياخشى ئۆگەن. يېمەكنى ئوڭ قولۇڭ بىلەن ئال، بىسىمىلا دەپ (يېگىن)، ئەي دانا. كىشىلەرنىڭ ئۇدۇلىدىكى تائامغا قول سوزما، ئۆزۈڭنىڭ ئۇدۇلىدىكى ئاشنى يېگىن، ئەي مۇلايىم. ئۇ يەردە پىچاق ئىشلەتمە، سۆڭەك غاجلىما، ئاشنى

يۈسۈف خاس ھاجىنىڭ 100 نەسىھەتى

ئۇزارتما، باشقىلارنى ئۈندىمە. ئاچ كۆزدەك يېمىگىن ھەمدە ئال-
 دىراپ كەتمىگىن، ئاياللارغا ئوخشاش نازلىنىپ - تارتىنىپ ئول-
 تۇرمىغىن. قانچە توق بولغاندىمۇ بەگنىڭ تائامىنى يېمىش كې-
 رەك، بەگلەرنىڭ تائامى قەدىر - قىممەتنىڭ باشلىنىشىدۇر. سەن
 ھەرقانداق بىر ئىشقا بۇيرۇلساڭ، ئۇنى سەمىمىي ئادا قىل، يۈ-
 زۇڭ يورۇق بولىدۇ.

يولدىشىڭ ساڭا قانداق (مۇئامىلە) قىلغان بولسا، سەنمۇ ئۇ-
 نىڭغا شۇنداق (مۇئامىلە) قىل، دوستۇڭ سۆيۈنسۇن. ئۆزۈڭگە
 تەڭتۇشلارنى ئاداش تۇت، (كىشى) ئۆز تەڭتۇشلىرى بىلەنلا ھەم-
 نەپەس بولالايدۇ. يامان بىلەن دوست بولما، ئۇنىڭدىن (ئۆزۈڭنى)
 يىراق تۇت، يامان دوست سېنى يولدىن ئازدۇرىدۇ. ئۆزۈڭ ياخشى
 نام ئالاي دېسەڭ، يامانغا قېتىلما، تىرىش، سەگەك بول! كۆپ

نەرسىلەرنى كۆردۈمكى، (ئۇلار) ئۆز خىلى بىلەن يۈرىدۇ، ئادەم، ھايۋان، قۇش - قۇرتلارمۇ ئۆز خىلىنى بىلىدۇ. ئۇچار قۇشلارمۇ ئۆز ھەمراھىنى بىلىدۇ، توپىنى تاپىدۇ، سەن - ئادەم، ئارىلى - شىدىغان كىشىڭنى تاللا. يېقىنلىق ئىشلىرى ئىككى خىل بولىدۇ، كىشى ئاشۇ ئىككى (ئىش) ئۈچۈن دوست تۇتىدۇ، بىرى، خۇدا يولىدا كىشىنى دوست تۇتۇش، بۇنداق دوستلۇق ئارىسىدا ئەگرىلىك بولمايدۇ. يەنە بىرى، (بەزىلەر) ئۆز پايدىسى ئۈچۈن دوست تۇتىدۇ، بۇنداق دوستلۇق پۇختا بولمايدۇ، غەرەزلىك بولىدۇ. ئەگەر سەن خۇدا يولىدا دوست تۇتماقچى بولساڭ، ئېغىرىنى كۆتۈر، ئاچچىق قىلما، قاپقىڭنى تۈرمە. بۇ (دوستلۇق) نىڭ پايدىسىنى بۇ (دۇنيا) دىن ئىزدەمە، خۇدا ئۇنىڭ پايدىسىنى ئۇ (دۇنيا) دا بېرىدۇ. ئەگەر دوست دۇنيا مەنپەئەتلىرى ئۈچۈن بولسا، بۇنداق دوستقا قېتىلما، قېتىلساڭ ئايرىلىپ كەت. دوستۇڭنى پايدا - زىيان ئىچىدە سىنا، مۇشۇ ساھەدە چىڭ تۇرسا، سەنمۇ ئۇنىڭغا يېپىش. دوستنىڭ كۆڭلىنى بىلىشنى خالىساڭ، سۆز بىلەن غەزىپىنى كەلتۈرگىن، قاپقىڭنى تۈرۈپ باق. ياخشى كۆرىدىغان - كۆرمەيدىغانلىقىنى بىلەي دېسەڭ، ياخشى كۆرىدىغان نەرسىسىنى سوراپ باق، ئاندىن مەلۇم بولىدۇ. بۇ ئىككى يىرىك - لىكىڭگە قاپقىنى تۈرمەسە، بۇ ئادەمنى جېنىڭغا ئوخشاش (دوست) تۇت.

غەيۋەتخور كىشىگە قېتىلما، يىراق تۇر، غەيۋەتخورنىڭ تىلىدا ئوت كۆيىدۇ. دۇنيانىڭ پىتىنە - پاساتلىرى غەيۋەتخوردىن چىقىدۇ، غەيۋەتخورنىڭ بېشىنى كەس، ئەي مەرد سېخىي. يەنە تە - مەخورلارغا يېقىن يولما، شۈبھىسىزكى، ئۇ ساڭا دۈشمەن بولىدۇ. ئەگەر ئۇ تەمەخور تەمە قىلغىنىغا ئېرىشسە، ئۇ سېنى ئاكام

ۋە ئۇكام دەپ ئاتايدۇ. ئەگەر ئېرىشەلمىسە، يۈزىنى ئۆرۈيدۇ، تۈ - غۇلۇپ (سېنى) كۆرمىگەندەك ئۆزىنى يىراقلاشتۇرىدۇ. تەمەسىز يار - بۇرادەر ۋە دوست تۇتقىن، ئۇلارغا ئىشەنگىن ۋە قايغۇسىز ياشا. دوست، يار - بۇرادەر خۇشاللىق ۋە قايغۇدا، ياخشىلىق - يامانلىقتا كىشىگە ھەمدەم بولىدۇ. كۆپ خۇشاللىقنى خالايدىغان بولساڭ، نان - تۈز يېدۈرگىن، ئوچۇق چىراي بول. بۇ ئىككى ئادەت كىشىلەرنى ئىللىتىدۇ، ياخشى - يامان (كۈنلەر) دە ئۆز ئىشىنى كۆرسىتىدۇ.

دۈشمەنلىك - كىشىنى مىڭ خىل دەردكە مۇپتىلا قىلىدۇ.

كىشىلەرنىڭ سەرخىلىنى تاللاپ دوست تۇت، دوست - بۇرادىرنىڭ ياۋۇز بولسا، كېيىن پۇشايمان قىلد - سەن. يېقىنلىشىش ئۈ - چۈن سەرخىل كىشىنى تاللىساڭ، بۇ تىلىكىڭگە ئىككى خىل ئادەم بىلەن يېتىسەن. بىرى، ئەسلىي (تەبىئىتى) ياخشى، سەر - خىل كىشى بولسا، مۇ - شۇنداقلارنى دوست تۇت. يەنە بىرى، تەقۋادار، خۇدانى بىلىدىغان ئادەم - دۇر، بۇنداقلار (ھەقىقىي)

كىشى بولۇپ، ئادەمگەرچىلىك قىلىدۇ. ئەنە شۇ ئىككى (خىل) كىشى بىلەن يېقىنلىق قىل، بۇلاردىن ساڭا ياخشى جاۋاب قايتىدۇ. يامانلىق بىلەن داڭ چىقارغان كىشىدىن يىراق تۇر، بۇ خىل كىشىلەرنىڭ خۇي - پەيلى نادان كېلىدۇ. نادانغا يېقىنلاشما، ئەي ئاق كۆڭۈل، دىققەت قىلغىنىكى، ئاق (نەرسىگە) قارا تېز يۇقىدۇ، ئالىم، دانا ناھايىتى ياخشى تەلىم بەرگەن.

ئەي ياخشى كىشى، يامانغا قېتىلما، قىلىقنىڭ ئاشۇ يامانغا ئوخشاش يامان بولۇپ قالىدۇ. ئەي يېتىلگەن، سەرخىل (كىشى)، ياۋۇزغا يېقىنلاشما، نامىڭ ياۋۇز بولۇپ قالىدۇ، پۈتۈنلۈكۈڭ بۇ - زۇلىدۇ. يارىماس كىشىگە يېقىن يولما، يارىماسلىق ساڭا چاپ - لىشىپ، ياقاڭدىن ئالىدۇ.

ئەگەر سەن خوتۇن ئېلىشنى خالىساڭ، (ئەڭ) سەرخىلنى ئىزدە، كۆزۈڭنى بەك ئىتتىك تۇت. تېگى ياخشى، ئۇرۇق - زاتى (پاك) بولسۇن، ئۇياتلىق، تەقۋادار، پاكىز بولۇشنى تىلە. قول تەگمىگەن، ئوبدان ئۆي قىزىنى ئال، سەندىن باشقا ئەرنىڭ يۈزدى - نى كۆرمىگەن بولسۇن. (بۇنداقلار پەقەت) سېنىلا سۆيىدۇ، سەندىن باشقىسىنى بىلمەيدۇ، يارىماس ياكى نامۇۋاپىق قىلىقلارنى قىلمايدۇ. خوتۇن ئالساڭ، ئۆزۈڭدىن تۆۋەننى ئال، يۇقىرى تەبىد - قىگە يېقىنلاشما، تۇتقۇن بولۇپ قالسىەن. تەجرىبىلىك كىشى نېمە دەيدۇ، ئاڭلا، تەجرىبىلىك كىشىنىڭ ئىشى پىششىق بولىدۇ: «خوتۇن ئالساڭ ئۆزۈڭدىن تۆۋەن، (خۇلقى) توغرىسىنى ئال، شۇ چاغدا كۈنلىرىڭ شادلىق ئىچىدە ئۆتىدۇ. چىرايىنىڭ كۆر -

يۈسۈف خاس ھاجىنىڭ 100 نەسبەتى

كەملىكىنى ئىزدىمە، قىلىقىنىڭ ياخشىلىقىنى ئىزدە، خۇي - پەيلى ياخشى بولسا، سېنى روناق تاپقۇزىدۇ.»

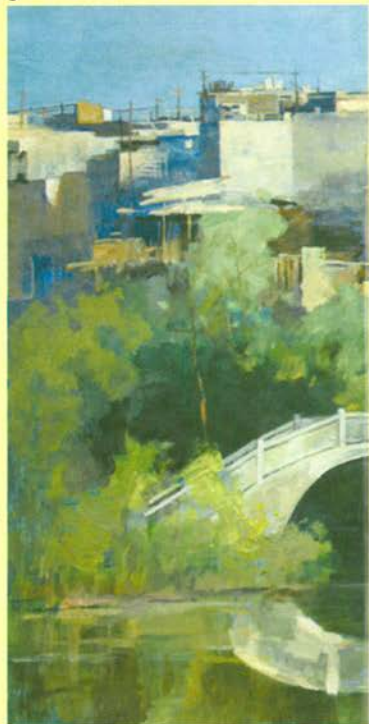
خوتۇن ئالما، ئالساق ئۆزۈڭگە مۇناسىپ بولغىنىنى ئال، تەقۋادارنى ئال، ئەي گەرلەرنىڭ مەردى. چىرايىنىڭ كۆركەملىكىنى ئىزدىمە، قىلىقىنىڭ ياخشىلىقىنى ئىزدە، قىلىقلىرى ياخشى بولسا، توشقان (ئايال) بولىدۇ. ئەي كۆركەملىكىنى ئىزدىگۈچى، بۇنى ئىزدىمە، قىزىل مەڭزىڭنى سارغايتمىغىن. كىم ئۆيلەنمەك-چى بولسا، (مۇنۇ) تۆت (خىل) دىن باشقا ئايالغا ئۆيلەنمەيدۇ، ئەي ئەلبېشى: بەزىلەر، باي ئايالغا ئۆيلىنىشكە زوقلىنىدۇ، بەزىلەر

قەيسەر ھېسامدىن سىزغان

چىرايلىقلارغا كۆز تىكىدۇ، (ئۇنى) خالايدۇ. يەنە بەزىلەر تېگى ئېسىل، ئۇرۇقى (پاك) بولۇشنى خالايدۇ، بۇ ئۇلۇغلۇق نامى بىلەن پەخىرلەنگۈسى كېلىدۇ. يەنە بەزىلەر نازۇك، تەقۋادارلارنى خالايدۇ، ئۇنداقلارغا ئېرىشسە، دەرھال ئۆزىنى بېغىشلايدۇ. بۇلاردىن ئەڭ ئەۋزىلىنى ساڭا ئېيتىپ بېرەي، خوتۇن ئېلىش توغرا كەلسە، بۇنى قۇلىقىڭدا تۇت: ئەي خوتۇن تاللاشتا باينى خالىغۇچى، سەن ئۇنىڭغا قۇل بولۇپ قالمىغىن، ئەي بىلىملىك (ئىنسان). كۆڭلى بايلىققا (مەپتۇن) بولۇپ، تىلىنى ئۇزارتىدۇ، (ئۇنىڭ) خالىغان نەرسىسىنى ئېلىپ بېرىشكە توغرا كېلىدۇ. ئەي، چىرايلىقنى خالىغۇچى ياخشى كىشى، خوتۇننىڭ چىرايلىقىنى ئىزدەمە، خەلققە مەسخىرە بولسەن. ئايالنىڭ چىرايلىقىنى ھەممە ئادەم ياخشى كۆرىدۇ، ئۇنى خۇدانىڭ پەزىلىدىن تىلا قوغداپ قالالايدۇ. ئەي نەسلى ئۇلۇغ خوتۇننى ئىزدىگۈچى، ئۇلۇغ نەسلى ئاردسىدا ئۆزۈڭنى خار قىلما. ئەسلى نەسەبى ئۇلۇغلارنىڭ تىلى ئۇزۇنراق بولىدۇ، (بۇنداق) خوتۇنغا قۇل بولۇپ قالما! ئەي، نازۇك، تەقۋادار خوتۇننى ئىزدىگۈچى بەگزادە، بۇنداقلارغا ئېرىشسەڭ ئاشۇ تۆت نەرسىگە تۈگەل ئېرىشكەن بولسەن. ئەگەر ياخشى، تەقۋادار خوتۇنغا ئېرىشسەڭ، (پەيتىنى) قولدىن بەرمەي (ئۇنى) ئال، ئەي ياخشى كىشى. باي بولۇشنى خالىساڭ، ئۇ مال - دۇنيانى يىغىپ بېرىدۇ، سېنى بېيىتىدۇ، يۈزۈڭنى يورۇق قىلىدۇ. قىلىقلىرى توغرا بولسا گۈزەل كۆرۈنىدۇ، ئايالنىڭ گۈزەللىكى ئۇنىڭ

يۈسۈف خاس ھاجىبىنىڭ 100 نەسبەتى

قىلىقلىرىدۇر، بۇنى بىلگەنلەر بىلىدۇ. (ئايال) تەقۋادار، پاك بولسا، ئېسىل بولىدۇ، ھېلىقى ئۈچ (نەرسە) مۇ ئۇنىڭدا جەم بولغان بولىدۇ، ئەي قۇدرەتلىك. ئەي دانا، سەن تەقۋادار ئايالنى ئىزدە، تەقۋادار بولسا، تۆت نەرسە ئۇنىڭدا جەم بولىدۇ. سەن ئا- شۇنداق بىر خوتۇنغا ئېرىشىش (ئۈچۈن) غەيرەت قىل، (پۇرسەت- نى) بىكار ئۆتكۈزۈمە، ئەي مەرد يىگىت.

ئوغۇل - قىزىڭغا بىلىم ۋە ئەدەپ ئۆگەتكىن، ھەر ئىككى دۇنيا ئۇلار ئۈچۈن پايدىلىق بولىدۇ. ئوغلۇڭنى ئۆيلە، قىزىڭنى ياتلىق قىل، ئۆمرۈڭنى غەمسىز ئۆتكۈزگىن، ئەي قۇتلۇق كە- شى. ئوغلۇغا ھەر خىل ھۈنەر - پەزىلەتلەرنى ئۆگەت، بۇ ھۈنەر - سەنئەت بىلەن ئۇ مال - دۇنيا يىغالايدۇ. ئوغلۇڭنى سۈرۈشتە قىلىپ تۇر، بىكار يۈرۈشكە، ئۆز مەيلىگە قويۇۋەتمە، بىكار يۈر- گەن بالا ئۆز بېشىمچى، ئالدىراڭغۇ بولىدۇ. قىزىڭنى ئۆيدە ئۈزۈن (ۋاقىت) ئەرسىز ساقلىما، ئاغرىماي، پۇشايما بىلەن ئۆلۈپ كېتىسەن.

ئۆي - جايىڭنى بەك پاكىز، ئازادە تۇت، (ئەي) قولى كەڭ، سېخىي، ساڭا بەخت - دۆلەت كېلىدۇ. ئاش - تائام، نان - تۇ- زۇڭنىمۇ كەڭ قىل، ياخشى نام قازىنسىن، بەخت ساڭا يار بولىدۇ. كىرىمىڭگە يارىشا چىقىم قىل، چىقىم بولسا، دەرھال كە- رىمگە نەزەر سال. ئېلىم - بېرىمگە ئەپچىل، ياخشى بول، ھەر- قانداق ۋاقىتتا، يولۇڭ ئوچۇق بولىدۇ. بەزىدە قولۇڭ قىسقىلىق قىلسا، كىشىگە زارلانما، ئەي مەرد باتۇر! (سېنى) ياخشى كۆرگۈ-

يۈسۈق خاس ھاجىبىنىڭ 100 نەسەھەتى

چىلەر ئاڭلايدۇ - يۇ، ياردەم قىلالمايدۇ، (سېنى) ياخشى كۆرمەي -
 دىغانلار تىنماي كۈلىدۇ. يولداش، دوست، قېرىنداشلار ئالدىدا
 ئېتىبارنىڭ قالمايدۇ، بۇنىڭ ئەلىمىدىن كۆڭلۈڭ زېدە بولىدۇ. ئا -
 دەملەرنىڭ ياخشىسىغا ئارىلىشىپ، مۇناسىۋەت قىل، ئادەم بول
 ۋە ئادەملەر ئارىسىدا ياشا. شېرىك (ئىشلارغا) ئارىلاشما، مېلىڭنى
 قوشما، پۇشايماندىن قىزىل مەڭرىڭ سارغىيدۇ. چوڭ يولغا يې -
 قىن يەرگە ئۆي - جاي سالما، زىيىنى تېگىدۇ، بۇنى ياخشى ھې -
 سابقا ئال. بەگكە ۋە تاشقىن دەرياغا قوشنا بولما، ساراي قورغى -
 نىغا يېقىن تۇرما، ئەي كۆڭلى تۈز. بۇ ئۈچ قوشنىچىلىقتىن سا -
 خا پايدا تەگمەيدۇ، ئۇنىڭ زىيىنى تەگسە، ئامال بولمايدۇ.

قا يۈزلەن. ئۆلۈمىڭنى ئۈنتۇما، سەگەك

قەيسەر ھېسامىدىن سىزغان

ئۆي ئالماقچى
 بولساڭ، قوشنىسى -
 نى سورا، يەر ئال -
 ماقچى بولساڭ، سۇ -
 يىنى سورا. يامانغا
 قوشۇلما، ساق -
 سالامەت بولسەن،
 خۇي - پەيلىڭنى
 توغرا تۇت، تۇلپار -
 دەك جەۋلان قىل.
 بارىڭغا قانائەت
 قىل، بەگ نامىنى
 ئال، (غەم) قايغۇنى
 قىسقا قىل، شادلىق -

يۈسۈڧ خاس ھاجىنىڭ 100 نەسبەتى

بولسەن، ئىگەڭنى ئۈنتۇما، كۆزۈڭ ئېچىلىدۇ. ئېھتىيات بىلەن سۆزلە، قايغۇ كۆرمەيسەن، كۈنلىرىڭنى بىھۈدە ئۆتكۈزمە، پۇشايمەن قىلمايسەن. ئارتۇق تەكەببۇر بولما، تېتىقسىز بولسەن، ئارتۇقچە پىخسىق بولما، نەپرەتكە قالسەن. ئادەمگە ئادەمگەرچە. لىك قىلىدىغان، دىلى كەمتەر كىشى نېمە دەيدۇ، ئاڭلا: ياخشى نامغا ئىگە بولاي دېسەڭ، سېخىي بولۇشقا بەك دىققەت قىل. ئەر.

پولات ئابدۇكېرىم غوجا فوتوسى

كىن (ئادەمنى) قۇل قىلاي دېسەڭ، روشەنكى، سېخىي بول، مال تارقىتىپ بەر، ئۆلۈشۈڭنى ئادا قىل. (كۈنلەرنىڭ بىرىدە) يۈك-سىلىپ بېشىم كۆككە يەتسۇن دېسەڭ، ھەممە ئىشنى كۆزىتىپ، بىلىم بىلەن ئىشلە. نامىڭنىڭ دۇنياغا تارىلىشىنى خالىساڭ، مۇساپىرلارغا ياخشى قارا، نامىڭ تارقىلىدۇ. راھەت - پاراغەتتە ئۆتەي دېسەڭ، غەپلەتنى تاشلا، ئەي خۇش پېئىل. خۇداغا ئىبادەت قىلاي دېسەڭ، ۋۇجۇدۇڭغا بويسۇنما، بۇنىڭ ئىشىكىنى ئەت. جىمى ياخشىلىققا يېتىد. شەي دېسەڭ، ۋۇجۇدۇڭنى قىسىپ تۇت، ھاۋايى - ھە - ۋەسنى باس.

ۋۇجۇدۇڭنىڭ ئارزۇ - تى - لەكلىرىنى قاندۇرما، (ۋۇجۇد) ئارزۇ - تىلىكىگە يەتسە، ئى - گىسىنىڭ بېشىنى يەيدۇ. ئۇ - نىڭغا ياخشىلىق قىلسا، ئۇ - يامانلىق قىلىدۇ، ئۇنىڭغا يا - مانلىق قىلغاندىلا، ئىلاجىد - سىز بويىنى ئېگىدۇ.

图书在版编目(CIP)数据

玉苏甫·哈斯·阿吉甫箴言一百条：维吾尔文 / 艾则孜·阿塔吾拉·萨尔特肯编. — 喀什：喀什维吾尔文出版社：乌鲁木齐：新疆电子音像出版社，2010.4
(给孩子们礼物.上)
ISBN 978 - 7 - 5373 - 2010 - 8

I. ①玉... II. ①艾... III. ①维吾尔语(中国少数民族语言) — 格言 — 汇编 — 儿童读物 IV. ① H215.3-49

中国版本图书馆CIP数据核字(2010)第070118号

丛 书 名 给孩子们礼物 - 上 (1)
书 名 玉苏甫·哈斯·阿吉甫箴言一百条
策 划 艾则孜·阿塔吾拉·萨尔特肯
编 者 艾则孜·阿塔吾拉·萨尔特肯
责任编辑 迪丽努尔·阿布都热合曼
责任校对 努尔阿利亚·阿布都克里木
特约校对 阿布力孜·拜合提亚尔
封面设计 努尔买买提·吾买尔
装帧设计 阿卜杜艾尼·阿巴斯

出 版 喀什维吾尔文出版社
新疆电子音像出版社
地 址 乌鲁木齐市西虹西路36号
邮 编 830000
发 行 新疆新华书店
印 刷 新疆翼百丰印务有限公司
开 本 880×1230mm 1/32
印 张 3
版 次 2010年4月第1版
印 次 2011年3月第1次印刷
书 号 ISBN 978 - 7 - 5373 - 2010 - 8
总 定 价 120.00元(全10册)

(书中如有缺页、错页及倒装请与工厂联系)